

**Rapport explicativ
tar la
revisiun totala
da la
lescha per promover
il svilup economic
en il chantun Grischun**

October 2012

Cuntegn

1. SITUAZIUN DA PARTENZA.....	3
1.1 INTRODUCZIUN E FINAMIRA	3
1.2 MESIRAS ACTUALAS	3
2. PROMOZIUN DA L'ECONOMIA LOCALA EN LA CUMPAREGLIAZIUN INTERNAZIUNALA E NAZIUNALA	4
2.1 PROMOZIUN DAL TURISSEM EN L'EXTERIUR VISCHIN.....	4
2.2 PROMOZIUN DA L'ECONOMIA LOCALA EN ILS CONTURNS NAZIUNALS	6
3. PUNCTS CENTRALS DA LA REVISIUN	8
3.1 PRINCIPS ED INSTRUMENTS DA PROMOZIUN	8
3.1.1 En general.....	8
3.1.2 Disponibilidad da surfatschas economicas.....	9
3.1.3 Promoziun dad IPM (garanzias supplementaras)	10
3.1.4 Coordinaziun da las proceduras	10
3.2 PROMOZIUN D'INNOVAZIUNS	12
3.3 VISCHNANCAS E SVILUP REGIONAL	15
3.3.1 Vischnancas.....	15
3.3.2 Svilup regiunal ed NPR	16
3.3.3 Urbanisaziun decentrala.....	17
3.4 TURISSEM	18
3.4.1 Alloschament turistic.....	18
3.4.2 Ulteriura promoziun dal turissem	19
3.5 PROMOZIUN D'INTERPRESAS SINGULAS (IPM)	20
3.6 ULTERIURAS MESIRAS	21
4. EXPLICAZIUNS DAVART LAS SINGULAS DISPOSIZIUNS	22
5. CONSEQUENZAS FINANZIALAS E PERSUNALAS.....	32
5.1 CONSEQUENZAS FINANZIALAS.....	32
5.2 CONSEQUENZAS PERSUNALAS.....	33
6. VALITAZIUN DA LAS CONSEQUENZAS DA LA REGULAZIUN (VCR).....	34
DEFINIZIUNS DA NOZIUNS	35

1. Situaziun da partenza

1.1 Introducziun e finamira

La finamira suprema da la promoziun dal svilup economic è quella da rinforzar cuntinuadamain la cumpetitivitad e la capacitad d'innovaziun dal Grischun sco spazi da lavurar e da viver ed uschia da mantegnair e da stgaffir plazzas da lavur sco er da crear valur en tut las regions. Bliers secturs politics gidan a cuntanscher questa finamira. Ina part impurtanta da quests agids èn las mesiras che sa basan sin la lescha per promover il svilup economic en il chantun Grischun (lescha per il svilup economic, LSE; DG 932.100).

La tematica "creschientscha" è il punct central dal program da la regenza 2013-2016, en il qual la regenza ha gia formulà sias finamiras e mesiras. Il sboz per ina revisiun totala da la LSE qua avant maun (sboz da la LSE) duai gidar a cuntanscher la finamira surordinada dal program da la regenza, numnadamain d'augmentar l'attractivitat dal Grischun sco piazza economica, lieu da lavur e domicil, e duai pia avoir in effect complementar sin ils projects da refurma currentes d'auters secturs politics.

En vista al fatg che la concorrenza tranter ils lieus daventa pli e pli intensiva e ch'ils conturns economics e politics sa midan permanentamain, èn creschidas da vart dal chantun las pretensiuns envers ina politica cumplessiva per in svilup economic. A maun da differentas intervenziuns ha il cussegl grond incumbensà ils ultims onns la regenza da daventar activa en il sector dal svilup economic. L'avust 2010 ha el concludì unanimamain da reveder totalmain la LSE.

1.2 Mesiras actualas

L'onn 2011 han las expensas, las contribuziuns ed ils emprests dal chantun (incl. presta-ziuns d'equivalenza) tenor la LSE importà totalmain 21,5 milliuns francs. Vitiers vegnan ils meds federals (contribuziuns ed emprests) da 7,3 milliuns francs, ils custs da personal dad 1,8 milliuns francs sco er ils custs materials generals e las expensas ordaifer la LSE da 0,4 milliuns francs, quai che ha chaschunà expensas da totalmain 31 milliuns francs tar l'uffizi per economia e turissem (UET).

Ils projects da las interpresas sustegnidas han tut en tut in potenzial da collavuraturas e da collavuratur da ca. 880 emploiadas ed emploiads. Da quest potenzial tutgan ca. 470 collavuraturas e collavuratur ad interpresas ch'èn gia domiciliadas en il Grischun. Cun ils projects han ins plinavant segirà ca. 1300 plazzas da lavur e sustegnì l'innovaziun en questas interpresas. Tras la promoziun han ins pudì impedir l'emigraziun da pliras interpresas.

Tranter l'onn 2005 e 2011 èn vegnidas domiciliadas 57 interpresas. 28 da quellas han er survegnì in sustegn finanziel. Las 45 interpresas ch'èn anc adina activas han creà fin ussa ca. 320 novas plazzas da lavur ed han in potenzial da collavuraturas e da collavuratur da ca. 600 emploiadas ed emploiads.

L'effect da las ulteriuras mesiras na sa lascha strusch quantifitgar exactamain. Ils projects turistics sustegnids, che han ina impurtanza per l'economia regiunala u ch'èn fitg innovativs, han dentant gidà considerablmain ad exaurir ils potenzials empermettents per rinforzar l'economia da turissem en il Grischun sco er per mantegnair e per crear plazzas da lavur. Sin basa da l'augment dal grad d'enconuschientscha dal Grischun sco er sin basa da purschidas ed infrastructures turisticas attractivas èsi la finamira d'augmentar la creaziun da valor turistica. Er la promoziun da projects da las regiuns en il senn da la nova politica regiunala da la confederaziun ha la finamira d'explotar meglier ils potenzials existents al lieu.

Sectur da la lescha vertenta per il svilup economic	Expensas annualas en 1 000 francs			Exempels
	Media dals onns 2005-2009	2010	2011	
Mesiras generalas	1 968	2 853	3 146	Instituziuns (AO Foundation, CSEM, ISRA), studis e concepts, projects da cooperaziun, statistica
Marketing da l'economia locala	1 188	2 180	3 411	GR Enavant, mesiras chantunals per la promoziun da l'economia locala e.u.v.
Turissem e stabiliments da sport				
- contribuziuns ed expensas	5 551	8 482	7 370	Contribuziun fundamentala a Grischun vacanzas, contribuziuns ad occurrenz turisticas, contribuziuns d'investiziun ad infrastructures turisticas
- contribuziuns ad interpresas d'alloschament	186	0	0	
Industria, mastern, servetschs				
- contribuziuns ed expensas generalas	546	1 565	360	Installaziun ed extensiun dad IPM: tut en tut èn 60 interpresas singulas vegnidas sustegnidas tenor la LSE (28 interpresas domiciliadas e 32 interpresas existentas)
- emprests generalas	623	800	500	
Tecnologias d'infurmaziun e da comunicaziun	422	19	52	Grischavision
Mesiras federalas	1 537	2 393	2 693	Prestaziuns d'equivalenza tenor la LIM resp. NPR
Programs d'organisaziuns internaziunalas	247	375	279	Projects interreg
Organisaziuns regiunalas	300	225	224	Management regiunal
Project da reforma: Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun	1 762	2 905	3 514	Reforma dal turissem incl. projects accompagnants: ePlattform Grischun, balanced scorecard, turissem en accord cun la natira e cun la cultura e.u.v.

Pervia da mesiras da stabilisaziun ils onns 2009-2011 èn singuls posts (marketing da l'economia locala, turissem) creschids en cumparegliaziun cun la media dals ultims onns.

2. Promoziun da l'economia locala en la cumparegliaziun internaziunala e naziunala

2.1 Promoziun dal turissem en l'exteriur vischin

Sch'ins discorra da "promoziun dal turissem", èn manegiads blers secturs parziels, sco p.ex.:

- promoziun da l'alloschament e d'interpresas pitschnas e mesaunas (IPM)

- contribuziuns statalas ad organisaziuns da marketing sco "Tirol reclama", "Tirol dal sid marketing" e.u.v.
- contribuziuns statalas a projects d'infrastructura sco telefericas u stabiliments da sport
- contribuziuns statalas ad occurrenzas ed a projects d'organisaziuns turisticas u d'auters acturs turistics
- basas legalas per la finanziaziun turistica da basa cun agid da taxas da cura, da taxas per promover il turissem e da chaussas sumegliantas

Gist uschè differents sco ils systems politics èn er las strategias da promoziun a l'exteriur vischin. Perquai duain cumparegliaziuns directas adina vegnir fatgas cun precauziun resp. ellas han per consequenza ch'ins sto preschentar detagliadamain tut ils facturs relevants. A maun da l'exempel da la promoziun da l'alloschament duai vegnir preschentà qua sutvart en moda summarica, co ch'il sustegn statal d'interpresas d'alloschament vegn realisà en las regions vischinas Tirol e Tirol dal sid.

Exempel Tirol Sin plaun naziunal porscha cunzunt la "Österreichische Hotel- und Tourismusbank GmbH" (ÖHT) ina retscha d'instruments da promoziun sin basa da la lescha davart la promoziun dad IPM. Il program "TOP-Tourismus" cun las spartas "investiziuns", "interpresas giuvnas", "cooperaziuns" e "restructuraziuns" è ina pitga impurtanta da la promoziun naziunala d'hotels. En la sparta "investiziuns" pon projects vegnir subvenziunads cun contribuziuns unicas tranter 100 000 euros ed 1 milliun euros en l'autezza da maximalmain 5% dals custs d'investiziun che pon vegnir sustegnids. Tar projects cun custs d'investiziun pli auts paja il stadi durant 10 onns ina contribuziun da tschains da 2 % sin in credit da la ÖHT.

Cumplementarmain pon hotels er profitar dals servetschs da la "Austria Wirtschaftsservice GmbH" (AWS). Questa banca statala da promoziun e da finanziaziun sustegna cunzunt interpresas giuvnas ed interpresas creschentas oravant tut en territoris da la promoziun regionala. Ella è er sa spezialisada sin l'utilisaziun da tecnologias e sin la promoziun d'innovaziuns. Las subvenziuns da la AWS na sa drizzan betg primarmain al turissem, mabain als secturs economics ils pli differents.

Sin plaun regional (pajais federativ Tirol) vegnan ils instruments da promoziun naziunals cumplettads tras purschidas correspondentas per la promoziun da l'economia dal pajais federativ Tirol. Er quests instruments da promoziun regionals n'èn betg destinads exclusivamain a l'hotellaria, mabain sa drizzan medemamain ad interpresas d'autras branschas. Ultra da quai pon hotels er sa participar a differents programs da promoziun da la politica regionala da la UE.

Exempel Tirol dal sid La promoziun d'hotels singuls è en Italia da princip chausa da las regions. Il stadi talian na fa nagina promoziun d'hotels, betg or da l'atgna cassa statala ed er betg tras instituziuns parastatalas, sco che quai vegn p.ex. pratitgà en Svizra cun la societad

svizra da credit d'hotel (SCH) u en Austria cun la ÖHT. La provinza autonoma Tirol dal sid ha ina vasta autonomia finanziaria; la promoziun d'hotels è francada en la lescha provinziuala davart il sustegn da l'economia. La purschida d'instruments da promoziun per l'hotellaria cumpiglia emprests cun tschains favuraivels, contribuziuns à fonds perdu, la surpigliada dals custs da tschains sco er il sustegn da cussegliaziuns externas. La politica da promoziun metta ses focus sin mesiras structuralas sco sanaziuns e meglieraziuns qualitativas.

Facits Sco che la cumparegliaziun mussa, sa basa la promoziun extendida d'interpresas singulas tant en il Tirol sco er en il Tirol dal sid sin finamiras da la politica regiunala. Ils volumens da promoziun actuals èn da preschent cleramain pli auts ch'en Svizra. En il Tirol vegnan totalmain ca. 11% da las investiziuns en l'hotellaria sustegnidas tras il stadi; en il Tirol dal sid importa la quota da promoziun 8%. En Svizra importa quella ca. 1,5%. Tras emprests chantunals (e tras garantias da las associaziuns da garanzia) po ella dentant s'augmentar fin a maximalmain ca. 5%.

En il cas singul vul quai dir ch'interpresas en il Tirol ed en il Tirol dal sid pon per il solit – tut tenor la situaziun – profitar da contribuziuns da promoziun pli autas e da quotas da sustegn pli grondas. Abstrahà da l'atezza da las contribuziuns tar la promoziun d'interpresas singulas n'è la politica da promoziun dentant betg fundamentalmain autra ch'en Svizra. In fatg pli decisiv è quel che gist l'economia da turissem en Austria po profitar en emprima lingia da custs da lavur bler pli bass (nivel dals salaris). Cunquai ch'er ils custs da victualias e da construcziun èn pli bass, po la branscha turistica en Austria operar a la fin dals quints cun in cler avantatg dals custs. E quai augmenta la capaciad da rendita da la branscha.

2.2 Promoziun da l'economia locala en ils conturns naziunals

Sin basa d'ina cumparegliaziun che la KPMG ha fatg en il rom d'ina expertisa cumplessiva sco er sin fundament da las experientschas dal chantun pon vegnir tratgas las suandantas conclusiuns areguard la promoziun economica d'interpresas singulas:

Pervia da l'intensidad d'investiziuns da la branscha vegnan tendenzialmain cunzunt interpresas da producziun attratgas tras impuls finanziaals sco contribuziuns en daner blut, emprests e garantias. Ma igl è er fitg impurtant ch'i sajan avant maun forzas da lavur qualifitgadas. Contribuziuns finanziaals èn derasadas en differents chantuns sco med da promoziun: Uschia pon tranter auter ils chantuns Glaruna, Schaffusa, Son Gagl, Uri, Giura, Berna, Neuchâtel, Vad, Vallais e Friburg conceder sustegns finanziaals. Ils intents che vegnan prendids en mira cun quests sustegns pon cumpigliar la promoziun da la perscrutaziun e dal svilup (P&S), la promoziun da forzas da lavur qualifitgadas, il sustegn da furnaziuns supplementaras, d'activitads da marketing e da fatschenta sco er il sustegn d'investiziuns concretas e da projects concrets.

Gist en regiuns cun dischavantatgs economics gioga la promoziun d'interpresas singulas ina rolla impurtanta per interpresas giuvnas e per IPM. Cunzunt er per interpresas da producziun

è ina tala promoziun d'interpresas singulas attractiva pervia da l'intensidad d'investiziuns da l'actividad commerziala.

Ultra da promover la domiciliaziun da novas interpresas e l'expansiun d'interpresas existentas sustegnan blers chantuns – independentamain da la bransch – pli e pli savens er la P&S e l'innovaziun.

En il sector da la promoziun da l'economia duess il chantun Grischun pia avair las medemas schanzas en la cumparegliaziun naziunala ed internaziunala – mo uschia po vegnir prestada ina contribuziun per mantegnair la cumpetitivitad dal Grischun sin plaun naziunal ed internaziunal.

En la suandanta tabella vegnan las resursas persunalas e finanzialas actualas da la promoziun da l'economia locala dal Grischun cumparegliadas cun quellas dals chantuns Son Gagl, Tessin e Vallais. Ina cumparegliaziun directa è dentant pussaivla mo per part, tranter auter pervia da las differentas furmas organisatoricas. Tuttina èsi pussaivel da mussar ils secturs principals cun las activitads correspondentas.

	GR	TI	VS	SG
Industria e mastergn	2 collavuratur(a)s	7 collavuratur(a)s	20 collavuratur(a)s¹²	5,5 collavuratur(a)s¹⁴
- interpresas singulas ¹	0,5 / 1 miu. emprests	9 miu.	4 miu.	0,7 miu.
- promoziun d'innovaziuns ²	1,1 miu. ⁷	1,5 miu.	3 miu.	0,3 miu.
- projects ³	0,3 miu.	0,5 miu.	–	–
- mastergn ⁴	–	–	11 miu.	–
Turissem	3 collavuratur(a)s	2 collavuratur(a)s	3,5 collavuratur(a)s	1 collavuratur(a)
- projects	0,5 miu.	–	2 miu.	0,5 miu.
- marketing ⁵	7 miu.	2 miu.	2,5 miu.	2 miu.
- occurrenz ⁶	0,4 miu.	2,75 miu. ⁹	3,5 miu.	–
- alloschament	0,3 miu. emprests	6 miu.	7,5 miu. emprests	–
- telefericas (quota da meds NPR)	0,5 / 2,5 miu. empr.	0,75 miu.	12 miu. emprests	–
Politica regionala	3 collavuratur(a)s	3 collavuratur(a)s	3 collavuratur(a)s	1,5 collavuratur(a)s
- nova politica regionala (2012-2015) (confederaziun e chantun mintgamai per la mesadad)	25 / 25 miu. empr. ⁸	37,5 / 2,5 miu. empr. ¹⁰	24 / 80 miu. empr. ¹³	13 miu.
- management regional	5 collavuratur(a)s	7,5 collavuratur(a)s	15 collavuratur(a)s	–
- promoziun dal territori da muntogna	–	4,25 miu.	–	0,1 miu.
- administraziun e.u.v.	2 collavuratur(a)s	5 collavuratur(a)s¹¹	2 collavuratur(a)s	2 collavuratur(a)s

¹ tgira da las interpresas existentas, promoziun, sustegn dad IPM

² transfer da savida e da tecnologia (TST), innovaziun, projects dad IPM, finanziaziun

³ svilup da l'economia locala

⁴ garanzias

⁵ contribuziun a l'organisaziun da marketing

⁶ occurrenz turisticas

⁷ senza fundaziun grischuna per innovaziun, svilup e perscrutaziun

⁸ 9,9 miu. industria e mastergn / 24,3 miu. turissem / 7,4 miu. transconfinal

⁹ festival da film a Locarno

¹⁰ 16,2 miu. industria e mastergn / 10,1 miu. turissem / 9,2 miu. transconfinal

¹¹ 5 collavuratur(a)s tar l'uffizi separà "ufficio amministrativo e controlling"

¹² incl. plazzas externas da la promoziun dad IPM (finanziaas per gronda part dal chantun)

¹³ 11 miu. industria e mastergn / 62 miu. turissem

¹⁴ ca. 50 perschients da plazzas tar il departament da construcziun

Ina cumparegliaziun da las activitads dals chantuns Tessin, Vallais e Son Gagl cun quellas dal chantun Grischun mussa las suandantas differenzas:

- En il sector da l'industria e dal mastergn ha il chantun Tessin ina promoziun extendida d'interpresas singulas che s'orientescha ad innovaziuns. Mintg'on vegnan con-

cedidas contribuziuns à fonds perdu da ca. 9 milliuns francs. Plinavant stattan a disposiziun contribuziuns à fonds perdu da 6 milliuns francs per l'hotellaria. Er qua vegn il focus mess sin renovaziuns e betg sin la promoziun da novas infrastructuras d'alloschament. En il sector da la nova politica regiunala da la confederaziun (NPR) è il program da realisaziun 2012-2015 dotà cun contribuziuns à fonds perdu da 37,5 milliuns francs e cun emprests da 2,5 milliuns francs. La concessiun da contribuziuns per projects da la NPR vegn considerada sco pli curvegna che la surdada d'emprests.

- En il sector da l'industria e dal mastergn ha il Vallais ina promoziun d'innovaziuns fitg extendida. Sustegnidas na vegnan betg mo interpresas singulas, mabain cunzunt er innovaziuns d'instituziuns da perscrutaziun externas. Qua tras poi vegnir declerà ch'il dumber da collavuraturas e da collavuratur è relativamain grond en quest sector. En il sector dal turissem promova il chantun Vallais en moda relativamain intensiva las occurrenz cun 3,5 milliuns francs. Per la promoziun da l'economia d'alloschament vegnan concedids mintg'onn emprests da circa 7,5 milliuns francs. Cun emprests dad 80 milliuns francs stattan a disposiziun a la NPR relativamain blers meds finanzials. Quels vegnan impundids principalmain per promover il turissem resp. las telefericas.
- En il chantun Son Gagl è la basa legala per promover interpresas singulas actualmain suttamessa ad in moratori, q.v.d. per promoziuns da quest gener na stattan a disposiziun nagins meds. Da menziunar spezialmain en il chantun Son Gagl è dentant la prontezza exprimida da prestar servetschs, il spurtegl unic (one-stop-shop) per domiciliar interpresas e plinavant las mesiras chantunalas per sviluppar areals ed immobiglias integrond ils differents secturs politics.

3. Puncts centrals da la revisiun

3.1 Principis ed instruments da promoziun

3.1.1 *En general*

La promoziun tenor il sboz da la LSE sa basa essenzialmain sin la teoria da la basa d'export sco er sin ils principis da la durabilitad. Ina prestaziun da promoziun vegn pia mo pajada, sche la teoria da la basa d'export è ademplida (unica excepziun: garantias supplementaras tenor l'art. 8 dal sboz da la LSE) e sch'ils principis da la durabilitad vegnan observads. La teoria da la basa d'export è gia tenor la LSE vertenta ina cundiziun per la promoziun.

Per la promoziun da projects valan ulteriuras premissas (alternativas) tenor l'intent da la lescha: il project sto esser adattà per augmentar la cumpetitivitad e la capacitad d'innovaziun dal Grischun sco lieu economic, per mantegnair u augmentar la creaziun da valur en il chantun, per segirar las plazzas da lavur existentas e crear novas plazzas da lavur ubain per eliminar disparitads interchantunalas sco er internaziunalas.

Tenor il sboz da la LSE vegnan en dumonda ils suandants instruments da promoziun chantunals: contribuziuns, commembranzas e participaziuns, acquist da proprietad funsila, atgnas activitads e garantias supplementaras. Plinavant dispona il chantun cunzunt anc dals instruments da promoziun da la confederaziun (NPR).

3.1.2 Disponibilitad da surfatschas economicas

Activitads economicas dovran d'ina vart lieus situads optimalmain e bain accessibels per las interpresas (industria e mastergn, servetschs incl. turissem) e da l'autra vart avunda terren da construcziun disponibil. Sch'il factur da producziun "terren" e stgars, èn conflicts d'interess e d'utilisaziun inevitabels. Communitads cun ideas multifaras e divergentas areguard il svilup dal territori, relaziuns da spazi localas e regionalas, proprietarias e proprietaris da bains immobigliars cun ina gronda libertad individuala da decider – tut quai èn motivs per la stgarsezza. Ils conflicts ston vegnir schliads en proceduras da planisaziun complexas, quai che pretenda ina gronda flexibilitad temporal e finanziaria da vart dad investidras e dad investiders pussaivels. Perquai ch'igl èn disponibils lieus alternativs, n'èn las investidras ed ils investiders dentant betg adina pronts da furnir talas prestaziuns preliminaras. Per realisar ina politica da terren duraivla – er sut l'aspect da la creschientscha economica – ston las premissas da la planisaziun dal territori vegnir stgaffidas en stretga coordinaziun tranter il chantun, las vischnancas sco er las proprietarias ed ils proprietaris da bains immobigliars.

La politica da terren vertenta è sa mussada sco insufficienta en il rom da la promoziun. Quai cun il resultat ch'igl ha dà retardaments u schizunt ch'investidras ed investiders han dà la preferenza a lieus extrachantunals. Ils onns 2007-2011 n'han otg projects d'investiziun d'interpresas orientadas a l'export betg pudì vegnir realisads en la Val dal Rain grischuna ed en il Partenz davant. Tar sis projects è la raschun che quest lieu n'è betg vegnì en dumonda, stada quella ch'in bain immobigliar adattà n'era betg disponibil en la vischnanca da staziunament giavischada. Qua sa tractavi da projects cun potenzials da plirs tschients collavuraturas e collavuratur.

Per pudair cumpeter en la concorrenza d'obtegnair interpresas interessantas, ma er per sviluppar l'economia indigena poi perquai esser in avantatg decisiv per il Grischun sco lieu economic, sche surfatschas stattan a disposiziun svelta. Cun agid d'ina politica da terren prudenta ed orientada a lunga vista duai vegnir meglierada questa situaziun. Ina finamira indispensabla da la politica economica chantunala stoi perquai esser ch'il chantun haja – en lieus strategicamain impurtants – surfatschas da differentas grondezzas che stattan a disposiziun svelta e che sa laschan er vender. Uschia duai esser pussaivel da domiciliar novas interpresas e novs purtaders da prestaziuns turisticas incl. interpresas d'alloschament explotadas. Tras questa mesira pon eventualmain er vegnir engrondidas interpresas existentas.

Perquai duai il chantun survegnir la pussaivladad da cumprar proprietad funsila en lieus strategicamain impurtants. Quai pon esser bains immobigliars ed immobiglias che vegnan puspè appurtads al martgà en il senn d'ina revitalisaziun (midada d'utilisaziun da terren betg

duvrà). Tras questa mesira duai vegnir fatg frunt a la problematica da terren descritta, e la resursa "terren" duai vegnir duvrada en moda duraivla e spargnusa.

3.1.3 *Promoziun dad IPM (garanzias supplementaras)*

Il mastergn tradiziunal gioga ina rolla impurtanta per il provediment da la populaziun en las regions e gida a mantegnair l'urbanisaziun decentrala. Gist sch'i sa tracta forsa da l'ultima IPM d'ina branscha, da l'ultima butia dal vitg u d'in auter servetsch en il sector dal provediment da basa en ina vallada, poi dar in interess public predominant da laschar exister vinavant questas instituziuns.

Oz han tut las IPM da tut las branschas da l'economia industriala la pussaivladad da dumandar ina garanzia tar l'associaziun da garanzia da la Svizra da l'ost (OBTG).

Sin fundament da la legislaziun federala importa la garanzia maximala da la OBTG 500 000 francs. Ils ultims onns ha la OBTG concedì en il Grischun ca. 15 fin 20 garanzias per onn. En media han las garanzias importà ca. 300 000 francs. La summa da tut las garanzias concedidas dapi l'onn 2005 importa pia bunamain 24 milliuns francs.

En singuls cas na basta la garanzia maximala da la OBTG oz betg pli per las interpresas petentas. Perquai prevesa il sboz da la LSE da nov la pussaivladad da conceder garanzias supplementaras. Tar quest instrument da promoziun èsi dal rest irrelevant, sche las activitads d'ina IPM èn orientadas a l'export u betg. Perquai è quest instrument er ina contribuziun ad IPM ch'èn activas mo en l'economia naziunala, ma che han medemamain ina gronda impurtanza per l'economia publica.

3.1.4 *Coordinaziun da las proceduras*

Cunquai che la realisaziun da projects daventa pli e pli complexa, chaschuna quai expensas supplementaras tant per iniziantas ed iniziants privats sco er per ils uffizis chantunals. Per realisar cun success in project dovri scleriments cumpressivs. En cas da projects pli gronds basegni in proceder coordinà dals differents secturs politics e dals divers plauns politics (vischnanca, chantun, confederaziun). Ord vista da l'economia privata è la realisaziun d'in project savens colliada cun custs administrativs correspundents. Plinavant pon ins constatar che las vias da la procedura sco er las pretensiuns materialas envers in project n'èn savens betg enconuschentas bain avunda.

La coordinaziun da las proceduras po en general vegnir dividida en ils temas "spurtegl unic" e "coordinaziun da las proceduras da singuls projects".

Spurtegl unic: Cunzunt per novas domiciliaziuns e per la tgira da las interpresas existentas spetgan las interpresas che la coordinaziun haja lieu en il senn d'in spurtegl unic. Interpresas existentas e novas vuessan sa drizzar en il chantun ad in post da consultaziun central che s'occupa da lur giavischs, che las cusseglia e sustegna e che represchenta la tenuta dal chantun en general. Las interpresas spetgan:

- ch'ellas vegnian infurmadadas davart dumondas generalas en connex cun la fundaziun d'interpresas en il Grischun (p.ex. dretg da lavur, martgà da lavur, situaziun fiscalas e.u.v.)
- ch'i vegnian elavuradas dumondas da l'evaluaziun dal lieu
- ch'i vegnia discutada la promoziun d'interpresas singulas incl. dumondas fiscalas
- ch'i vegnian stabilids contacts tar furniturs da servetschs regiunals e savens er ch'i vegnian furnids servetschs per las collavuraturas ed ils collavuraturs
- ch'i vegnia garantida la coordinaziun cun auters posts da servetsch involvids ed eventualmain cun autras instituziuns participadas

Quai premetta ch'i vegnia definì in post da consultaziun, ch'i sajan avant maun resursas correspondentas e ch'i vegnian fixadas las proceduras e cumpetenzas necessarias, per che projects d'interpresas existentas u d'interpresas che duain vegnir domiciliadas da nov en il Grischun possian vegnir realisads conform als basegns. Differents chantuns han sviluppa vinavant il spurtegl unic e la purschida da lur servetschs, uschia che quai è oz in avantatg economic per els. La concorrenza tranter ils chantuns è pia vegnida pli dira er sut quest aspect.

Coordinaziun da las proceduras da singuls projects: In auter element da la coordinaziun da las proceduras è il sustegn da projects d'impurtanza chantunala ch'èn fitg complexs e ch'èn orientads a la creschientscha. Tals projects pon far naufragi, perquai ch'els èn fitg complexs, perquai che la coordinaziun tranter las differentas varts involvidas è manglusa u perquai che la confidenza da las investidras e dals investiders manca. Quai vala cunzunt per projects che premettan fitg bunas enonuschientschas davart las proceduras necessarias dals singuls secturs politics e che pretendan ina coordinaziun extraordinaria tranter ils differents plauns politics. I sa mussa ch'ins po augmentar tant la probabilitad ch'ils projects vegnian realisads sco er la fidaivladad e la segirezza da planisaziun, sche las proceduras da singuls projects vegnan coordinadas.

Las disposiziuns en il sboz da la LSE han principalmain l'intenziun d'iniziar, da realisar u da promover projects concrets. Igl è normal che tut ils secturs politics relevants ston vegnir resguardads per realisar singuls projects. Ultra da la politica economica èn quai en spezial ils suandants secturs politics: svilup dal territori, finanzas e taglias, furmaziun, traffic, energia, agricultura ed ambient. Per simplifitgar a las investidras ed als investiders l'access a l'administraziun, ma er per coordinar ina cun l'autra las cundiziuns pli e pli complexas en connex cun la realisaziun da projects duai – sco menziunà – vegnir augmentada cleramain la qualidad dals servetschs tras ina coordinaziun dals differentes secturs politics entaifer l'administraziun. Igl è chausa da la regenza da reglar las proceduras e las incumbensas, resguardond ils differentes posts da servetsch.

Cun coordinar las proceduras s'augmenta pia la probabilitad che projects fitg differents vegnan realisads. Plinavant daventi pli transparent e pli simpel per las investidras e per ils investiders da realisar lur projects. La prontezza da l'administraziun da prestar servetschs è pia in element da la concorrenza tranter ils lieus.

Emprimas experientschas cun la coordinaziun da las proceduras da singuls projects èn stadas positivas. En il sboz da la LSE vegni pia menziunà explicitamain che quest proceder saja obligatoric per il chantun.

3.2 Promoziun d'innovaziuns

La cumpetitivitad e la creschientscha economica d'ina regiun sa basan per gronda part sin la capacitad d'innovaziun da las interpresas residentas. Ellas duain applitgar sin plaun economic novas tecnologias u ideas innovativas en in ritmus che daventa pli e pli svelt.

Il studi "Examens territorials da la OECD: Svizra 2011", ch'il secretariat da stadi per l'economia (SECO) ha laschà far per evaluar la NPR, vegn a la conclusiun che la politica regionala svizra saja posiziunada bain cun sia concepziun orientada a la cumpetitivitad ed a la creaziun da valor. In basegn da meglieraziun localisescha il studi dentant cunzunt tar la coordinaziun dals instruments politics per la promoziun d'innovaziuns sin plaun federal e chantunal. La Svizra è internaziunalmain a la testa areguard las capacitads d'innovaziun da las scolas autas e da l'economia. Plinavant ha ella cundiziuns generalas excellentas per la perscrutaziun, per la scienza e per la tecnologia. Potenzials betg utilisads per innovaziuns vesa il studi percenter en il mastergn tradiziunal ordaifer il sector d'auta tecnologia (interpresas artigianas, construcziun e.u.v.), cunzunt en regions main populadas sco p.ex. en il Grischun. Pervia d'obstachels tar las interpresas e perquai che innovaziuns èn derasadas mo limitadamain, na vegnan potenzials da creschientscha impurtants betg utilisads. L'organisaziun da cooperaziun e svilup economic (OECD) recumonda da nizzegiar potenzials da sinergia cun reparter pli cleramain las incumbensas sco er cun coordinar meglier ils instruments da promoziun tranter la confederaziun ed ils chantuns. Plinavant recumonda la OECD da meglierar en tut la Svizra la visibilitad da las activitads d'innovaziuns sin plaun regional sco er da colliar pli fitg questas activitads sur ils chantuns e sur ils cunfins ora.

Per realisar projects innovativs manca gist a las IPM savens er l'access necessari a la savida, ch'è avant maun principalmain a las scolas autas spezialisadas ed universitaras. A quest problem vul la confederaziun far frunt cun ils instruments da sia agentura da promoziun per innovaziun, la cumissiun per tecnologia ed innovaziun (CTI). La CTI sustegna la perscrutaziun ed il svilup (P&S) che s'orienteschan a l'applicaziun, promova interpresas sco er il svilup d'interpresas giuvnas e gida ad optimar il transfer da savida e da tecnologia (TST).

La promoziun da projects cuminaivels da P&S da scolas autas e da l'economia stat da princip a disposiziun a tut las disciplinas d'innovaziuns che han ina basa scientifica. Sco criteris da promoziun impurtants valan cunzunt il cuntegn da l'innovaziun e l'effect economic. Quests daners da promoziun da projects paja la confederaziun exclusivamain a las scolas

autas. Las interpresas – che surpiglian da lur vart almain 50% dals custs dals projects tenor las prescripziuns da la confederaziun resp. da la CTI – profiteschon qua tras dals resultats da perscrutaziun sco er dal fatg che la nova generaziun da scienziadas e da scienzads è scolada bain.

Per promover las interpresas porscha la CTI promoziun d'innovaziuns, coaching sco er transfers da savida e furmaziuns supplementaras per IPM e per interpresas giuvnas. En il sector dal support dal TST porscha ella cunzunt a las IPM svizras in access facil a la savida ch'è avant maun en las scolas autas regiunalas.

En in'economia cun structuradas pitschnas sco quella dal chantun Grischun ha l'innovaziun ina relevanza particulara en bleras IPM senza partiziun da P&S. Pervia da la gronda chargia tras las fatschentas quotidianas mancan là dentant savens las capacitads per sa deditgar ad innovaziuns. Quai cumprovan enquistas correspudentas.

En la missiva davart la promoziun da la furmaziun, da la perscrutaziun e da l'innovaziun ha il cussegl federal dumandà in credit da 547 milliuns francs per la CTI per ils onns 2013-2016 (fegl uffizial federal 2012 3099). Il parlament ha approvà ils 14 da zercladur 2012 resp. ils 20 da settember 2012 il conclus federal davart la finanziaziun da las activitads da la CTI dals onns 2013-2016.

Ils instruments da promoziun menziunads n'èn betg fitg enconuschents tar las interpresas grischunas e vegnan applitgads fin ussa mo punctualmain. Qua èsi anc avant maun potenzial, tant en l'industria sco er en il turissem. En il sboz da la LSE duai l'innovaziun perquai survegnir ina impurtanza speziala, per che las mesiras chantunalas e naziunalas sa completeschian en moda optimala.

Projects innovativs che han l'intent da perscrutar e da sviluppar products, process e servetschs duain vegnir sustegnids er vinavant, spezialmain er projects innovativs che gidan a rinforzar il turissem (p.ex. purschidas innovativas en il turissem da stad).

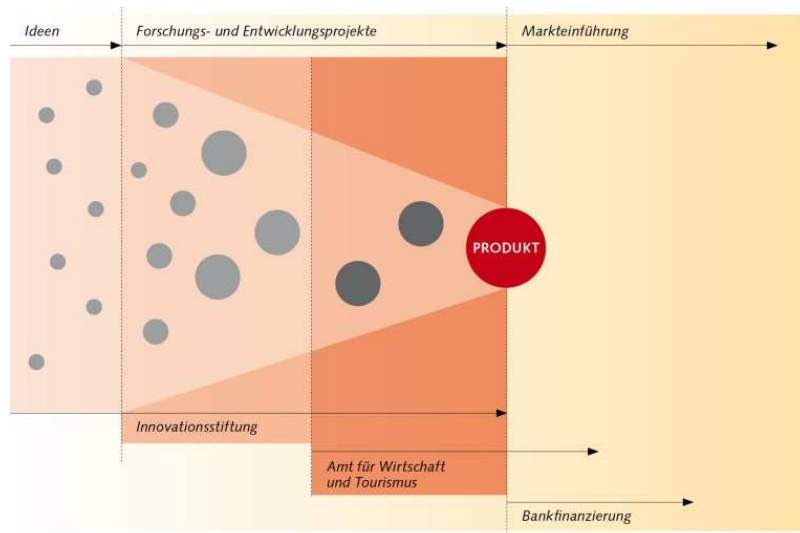
En il sboz da la LSE duai plinavant vegnir stgaffida la pussaivladad da promover – cun contribuziuns da gestiun – la furmaziun e la gestiun da raits da cumpetenzza (clusters) che cumpiglian plirs secturs politics. Tras il svilup sistematic da structuradas e d'activitads dal TST duain vegnir facilitads l'entretschament e l'access a la savida.

Per promover la collavuraziun tranter las scolas autas e cunzunt las interpresas duain pudair vegnir pajadas en l'avegnir contribuziuns en furma da schecs d'innovaziun. Quai permetta a las interpresas da sviluppar vinavant ideas innovativas ensemen cun la scola auta u cun l'instituziun adattada. In tal schec d'innovaziun duai importar maximalmain 10 000 francs e vegnir concedì per regla a quella instituziun che realisescha las activitads correspudentas sco partenaria dal TST.

Las activitads dal TST e la consegna da schecs d'innovaziun sa drizzan er ad instituziuns ed ad organisaziuns turisticas.

Ultra dal TST tranter instituziuns da furmaziun ed interpresas han las instituziuns da perscrutaziun regionalas ina impurtanza pli e pli gronda areguard il svilup da savida per interpresas existentas e novas sco er per la fundaziun d'interpresas tras excorporaziun (spin-off). Sco exempels grischuns en quest regard pon vegnir numnads il center svizzer d'electronica e da microtecnologia (CSEM) a Landquart, ma er l'institut svizzer da retschertgas davart allergias ed asma (ISRA) a Tavau e la AO Foundation a Tavau. Tras la promoziun dal TST pon er questas instituziuns da perscrutaziun realisar dapli projects da perscrutaziun ensemen cun partenaris nazionals ed internaziunals ed uschia d'obtegnair ulteriurs meds da promoziun da la UE.

En il rom da la promoziun da projects innovativs duai er vegnir cuntinuà cun la repartiziun cumprovada da las incumbensas tranter la fundaziun grischuna per innovaziun, svilup e perscrutaziun (fundaziun d'innovaziun) ed il UET. Areguard il temp n'èsi betg adina pussaivel da separar strictamain ils differents princips da promoziun. La cunfinaziun po dentant vegnir visualisada cun agid da la suandanta grafica:

La fundaziun d'innovaziun sustegna projects da perscrutaziun e da svilup che realiseschan cun gronda probabilitad products commercialisabels. Quai fa ella savens cun financiar ils projects avant che las bancas fan quai. Premessa vegn dentant in'atgna finanziaziun adequata. Quai è bain collià cun in privel pli grond, dentant er cun la schanza che interprendidas ed interprendiders capabels – giuvens e vegls – survegnan in sustegn per realisar projects innovativs. Tenor l'opiniun da bleras expertas e da blers experts serra la fundaziun d'innovaziun la largia en la finanziaziun da las innovaziuns che sto vegnir eliminada en Svizra. Exempels da projects sustegnids figureschan en ils rapports annuals da la fundaziun d'innovaziun (vesair www.innovationstiftung.gr.ch). Il sustegn finanziel da projects tras la fundaziun d'innovaziun ha pia il caracter da chapital da ristga u vegn impundi en il senn da "seed money" (promoziun durant in temp che ni investiders instituziunals ni bancas gidan a financiar il project).

Cuntrari a quai cumenza la promoziun dal chantun en ina fasa nua ch'il project è gia fitg concret e nua che las ristgas vegnan validadas sco bier pli pitschnas che tar ils projects da la fundaziun d'innovaziun. La promoziun dal chantun po er vegnir chapida sco cumplettaziun d'ina finanziaziun confurma al martgà.

En il chantun Grischun duai la promoziun da la perscrutaziun restar francada er vinavant en las differentas leschas dals secturs politics chantunals. Tranter la lescha davart las scolas autas ed ils instituts da perscrutaziun (LSAIP) ed il sboz da la LSE è prevista la suandanta cunfinaziun: La LSAIP vegn a promover quels instituts da perscrutaziun che han in connex direct cun la scienza, saja quai en la scola auta spezialisada u en autras instituziuns ch'èn relevantas per il chantun. Instituts da perscrutaziun, tar ils quals quest connex n'è betg avant maun u ils quals duain vegnir domiciliads da nov en il chantun, vegnan sustegnids er vinavant tras la LSE. Tar la promoziun da tals instituts da perscrutaziun stoi vegnir guardà che quels na stgaffeschian betg mo plazzas da lavur en la perscrutaziun, mabain hajan er ulteriurs effects positivs per l'economia publica.

Partind da l'art. 15 dal sboz per ina revisiun totala da la lescha federala davart la promoziun da la perscrutaziun e da l'innovaziun (LPPI; fegl uffizial federal 2011 8927; actualmain vegnan eliminadas las differenzas) vegnan las premissas per conceder contribuziuns colliadas cun novas cundiziuns. La confederaziun ha l'intenziun da conceder maximalmain 50 % dals custs totals per l'investiziun e per la gestiun. Plinavant ston questas instituziuns da perscrutaziun vegnir sustegnidas considerablmain tras il chantun, tras autras communitads publicas, tras scolas autas u tras personas privatas. Ils fatgs èn er vegnids explitgads en la missiva tar la LSAIP, carnet nr. 8/2012-2013. Quests fatgs vegnan a chaschunar expensas supplementaras che vegnan stimadas cun 4,5 milliuns francs en la missiva tar la LSAIP. La repartiziun dals champs d'activitad tranter l'uffizi per la furmaziun media-superiura (UMS) ed il UET è sa cumprovada e duai restar. Ins po pia partir dal fatg che las expensas supplementaras per la promoziun da las instituziuns da perscrutaziun resultian tar il UMS e tar il UET.

3.3 Vischnancas e svilup regional

3.3.1 Vischnancas

Tenor l'art. 84 al. 1 da la constituziun dal chantun Grischun (CC; DG 110.100) creeschan ultra dal chantun er las vischnancas cundiziuns generalas favuraivlas per in'economia productiva e duravla, ed ellas promovon activamain l'economia. Correspondentmain prescriva l'art. 3 al. 1 da la lescha da vischnancas dal chantun Grischun (LV; DG 175.050) tranter auter che las vischnancas promovian il svilup economic e relaschan las disposiziuns legalas necessarias.

Las pretensiuns envers las autoritads communalas èn s'augmentadas considerablmain ils ultims onns. Ils meds finanzials e las premissas persunalas na bastan savens betg per ademplier incumbensas ordaifer ils servetschs communalas usitads. Bain inqual vischnanca ha

fadia d'occupar sias autoritads, e las personas iniziativas che stattan a disposiziun èn savens chargiadas cun pliras funcziuns. Per incumbensas en il sector dal svilup economic regional mancan uschia a las vischnancas savens las resursas e las enconuschientschas spezialas necessarias. Ins sto resguardar che la concorrenza per domicils adequats e per plazzas economicas adattadas s'extenda er sin vischnancas en il territori da muntogna e daventa pli e pli pretensiusa.

En l'avegnir vegnan las vischnancas ad esser dumandadas anc pli fitg da prestar lur contribuziun tar la valorisaziun da potenzials sco er tar projects che lantschan in svilup economic. Quai premetta er ch'ellas s'occupian intenziunadamain da projects d'infrastructura che gidan a crear la basa per ina creschientscha supplementara (p.ex. stabiliments da bogn e da well-ness). Cunquai che tals projects han per il solit in orizzont da temp pli lung, èsi difficil d'als sviluppar e realisar. Per ils organs executivs èsi ina fitg gronda sfida da declerar a la populaziun la necessitad d'in project cun in orizzont da temp pli lung e da gudagnar ses consentiment per il project. In fatg engrevgiant è quel che las vischnancas vegnan savens integradas en la promoziun d'infrastructuras che n'han nagin niz commercial direct (character precumpetitiv) e che n'han uschia nagina cuntravalur visibla (p.ex. sendas da viandar, punts e projects d'apertura per purtaders da prestaziuns turisticas u per interpresas).

Er sin plaun communal èn pia dumandads pli e pli savens posts da contact per investidras ed investiders e per interprendidras ed interprendiders. La promoziun da l'economia locala sto daventar er qua ina cumpetenza centrala en stretga collavuraziun cun il chantun. Avunda resursas finanzialas sin plaun communal per activitads e per projects a favur dal svilup economic èn ina premissa impurtanta. Meds chantunals supplementars pon svegliar resp. sustegnair iniziativas e mesiras correspudentas ed uschia gidar a rinforzar l'economia da la vischnanca.

Perquai duai il chantun pudair sustegnair en l'avegnir las vischnancas e las regions cun contribuziuns per la promoziun da projects cun in effect per l'economia publica.

En concordanza cun il plan directiv chantunal e cun ils plans directivs regional sco er cun las finamiras da la NPR duai cunzunt la furmaziun da centers regional vegnir sustegnida cun promover projects correspudents. Quests centers ston porscher tut ils servetschs che vegnan duvrads da la societad en il cas normal (p.ex. banca, victualias, posta, scola e.u.v.). Tras ina concentraziun da las activitads economicas pon vegnir meglieradas en las regions las premissas per mantegnair l'urbanisaziun decentrala.

3.3.2 *Svilup regional ed NPR*

Las vischnancas, las regions ed il chantun ston prender per mauns cuminaivlamain las sfidas socialas ed economicas, cunzunt cun realisar la NPR. Il sector central "svilup economic" vegn sustegnì sin plaun naziunal ed internaziunal sur il management regional (tras las activitads da las sviluppadras e dals sviluppaders regional). En il chantun Grischun è il management regional vegnì introducì e rinforzà sur las organisaziuns regionalas.

La realisaziun vertenta da la NPR n'ha betg anc cuntanschì l'effect necessari, principalmain betg pervia da la concepziun da la NPR e pervia da sias strategias da svilup, pervia da las grondezzas dals territoris e pervia da lur diversità culturala sco er pervia da las cundiziuns generalas economicas, instituzionalas ed amministrativas. L'effect il pli grond cuntanscha il management regiunal, sch'el vegn concepì per spazis economics funcziunals pli gronds. Ina francaziun dal management regiunal en las regions resta dentant indispensabla. La finamira da prevair maximalmain sis posts da sviluppadras e sviluppaders regiunals, che vegnan finanziads tras il chantun, para adattada per exequir il program da realisaziun dal Grischun (PR GR) 2012-2015 da la NPR e duai er gidar a sustegnair la finamira prioritara "creschientscha economica" dal program da la regenza 2013-2016. Auters chantuns sco Berna, il Tessin u il Vallais, che han bler dapli abitantas ed abitants ch'il Grischun, han gia reducià lur management regiunal a sis, a quatter u schizunt a trais regions. Pia vegnan ils spazis funcziunals, sin ils quals il management regiunal en il chantun Grischun duai sa basar, ad esser pli gronds che las regions politicas futuras.

La realisaziun dal management regiunal resp. las plazzas da las sviluppadras e dals sviluppaders regiunals (custs cumplains) en il rom dal PR GR 2012-2015 vegnan finanzadas mingamai per la mesadad dal chantun e da la confederaziun. En il sboz da la LSE èsi ultra da quai previs ch'il chantun na furnescha betg mo las prestaziuns d'equivalenza tar las contribuziuns federalas en il rom da la NPR, mabain ch'el promova er sez il svilup regiunal e ch'el po pajar contribuziuns al management regiunal d'organisaziuns regionalas; questas contribuziuns servan al svilup economic.

3.3.3 *Urbanisaziun decentrala*

L'urbanisaziun decentrala en il territori da muntogna vegn pli e pli fitg sut pressiu. Las sfidas economicas, cunzunt per mantegnair u per stgaffir plazzas da lavur, s'augmentan. En il territori da muntogna pon ins constatar ch'i mancan d'ina vart activitads e projects ch'èn abels da crear valor, da l'autra vart purtaders da projects productivs sco er resursas persunalas, meds finansials e la prontezza da s'exponer a ristgas. Dapli interpresas empermettentas che dattan lavur a bleras persunas e che stattan sin atgnas chommas economicas pudessan prestar ina contribuziun efficazia a favur d'ina structura d'abitadi solida a lunga vista.

Cun sia concepziun sa concentrescha la NPR sin il rinforzament da la cumpetitivitad da las regions, sin l'orientaziun a la creschientscha economica cun agid dal svilup d'iniziativas da las interpresas, sin la creaziun da plazzas da lavur e sin la creaziun da valor sco er sin il rinforzament dals secturs economics orientads a l'export e sin systems da creaziun da valor. Gia en la fasa da concepziun avant var 10 onns èn expertas ed experts partids dal fatg che la NPR na fetschia betg avunda effect en ils territoris ils pli pauc populads. Ins è sa dumandà, co ch'ins duai ir enturn cun territoris perifers mal cuntanschibels. La confederaziun ha incumbensà ils chantuns da far reflexiuns davart il svilup e davart la promoziun da quests ter-

ritoris. Il Grischun ha surpiglià ina rolla da pionier en questa tematica cun ses project "Spazis cun pauc potenzial dal Grischun – tractament da potenzials betg utilisads" (2005-2008).

In'urbanisaziun decentrala adequata en il territori resta per il chantun Grischun in cumond politicamain incontestà. Mo uschia èsi pussaivel che la populaziun s'identifitgeschia er vinvant cun il spazi da viver sco er cun il territori cultural e natural e ch'ins possa mantegnair la diversidad culturala sco er basas essenzialas per secturs economics impurtants sco il turissem (cuntradas, abitadis, colliaziuns). Plinavant pon ins garantir meglier la valorisaziun da potenzials, la cuntinuaziun ed il rinforzament da valurs da facultad ch'èn vegnidas creadas sur generaziuns (edifizis, abitadis, infrastructures d'avertura) sco er ina rait da servetschs publics che funcziuna. En vista a quai èn previsas intginas disposiziuns en il sboz da la LSE:

- limitas da contribuziun pli autas tar infrastructures da svilup communalas e regionalas centralas che gidan a mantegnair l'urbanisaziun decentrala
- limitas da contribuziun pli autas per projects en regions cun pauc potenzial
- garantias supplementaras
- sustegn da projects da las vischnancas
- promoziun dal svilup regional

3.4 Turissem

3.4.1 Alloschament turistic

Il dumber da pernottaziuns è sa reduci cuntinuadamain en la tendenza dals ultims onns. En cumparegliaziun cun autras regions alpinas – cunzunt cun l'exteriur vischin – èn plinavant sa sminuidas las capacitads da letgs en il Grischun, en spezial en las classas da confort superiuras.

Il Grischun dovra pia novs giasts ed a medem temp capacitads da letgs commercialisablas resp. competitivas. Tras daplì activitads d'investiziun duain vegnir stgaffidas daplì capacitads da letgs, en emprima lingia cun augmentar la valur d'interpresas existentas resp. la valur da la substanza. Uschia vegnan svegliads er en l'economia regionala impuls tar interpresas precedentas e posteriuras. La rectificaziun da las structures entaifer la branscha na duai dentant betg vegnir franada. Tras ina promoziun pregnantta d'hotels, che dat er paisa a la qualitat, daventan capacitads d'hotels existentas pli attractivas ed uschia pli competitivas.

Sin basa dals relaschs vertents ha il chantun sustegnì ils ultims onns paucs projects plitost pitschens ordaifer ils gronds centers turistics. Quai cun emprests chantunals. Tut en tut è l'effect stà relativamain pitschen, er sch'ìls projects èn per il solit pir vegnids pussibilitads tras la promoziun.

La sfida centrala per tut las investiziuns en hotels n'è per regla betg la procuraziun da chapital ester, mabain en emprima lingia la dotaziun cun avunda agen chapital. Cun pajar con-

tribuziuns à fonds perdu a projects cun in'attractivitat suffizienta sco er cun vistas da success positivs areguard l'economia da manaschi pudess il chantun tegnair quint da questa circumstanza. Dapli atenziun sto er vegnir drizzada sin la cussegliazion da las interpresas (screening da las interpresas, planisaziun da las investiziuns, projects da coope-raziun e.u.v.).

Cumplementarmain a la SCH (emprests) duain ils hotels (incl. resorts) vegnir sustegnids tras in program d'investiziuns chantunal. Tenor emprims scleriments ston ins quintar en media cun custs annuals d'almain ca. 2 milliuns francs. Ils criteris d'ina promoziun chantunala d'hotels e da resorts pli offensiva duain vegnir concretisads ensemen cun la SCH e cun ils instituts da finanzas. Sco menziunà sto il focus vegnir mess sin l'augment da la qualitat da las interpresas existentas (renovaziuns cumplexivas u augment da la valor tar la classifica-ziun da las stailas). En il sboz da la LSE èn previsas las basas per ina tala promoziun. Projects d'infrastructura en la regiun ston dentant avair in concept, esser ina contribuziun per il svilup turistic ed esser necessaris per l'entira economia.

Suenter ch'il pievel svizzer ha acceptà l'iniziativa cunter las abitaziuns secundaras, è plina- vant sa midada la situaziun tar la finanziaziun d'hotels novs u da renovaziuns d'hotels. Ina finanziaziun traversala da projects d'hotels cun abitaziuns secundaras classicas na vegn betg pli ad esser pussaivla sco fin ussa. Las ulteriuras discussiuns davart la realisaziun da l'iniziativa cunter las abitaziuns secundaras vegn a mussar, tge furmas d'abitaziuns da vacanzas explotadas ch'èn er vinavant realisablas. Fin ch'i vegnan eventualmain fatgas adattaziuns a l'instrument da finanziaziun da la confederaziun (en spezial a la SCH), dastgassan passar in pèr onns. En il rom da las pussaivladads finanzia- las dal chantun Grischun duain dentant vegnir tschertgads meds e mesiras per pudair porscher gia bainbaud pussaivladads per finanzia- r projects d'hotels.

3.4.2 *Ulteriura promoziun dal turissem*

L'impurtanza dal turissem per l'economia publica dal Grischun è considerabla, cunquai ch'il turissem è tut en tut la pitga la pli impurtanta da l'economia d'export dal chantun. Las sfidas en il turissem èn caracterisadas da conturns internaziunals e creschan ad in crescher. L'at- tractivitat, ed uschia er il success da las interpresas en las destinaziuns turisticas grischu- nas, dependan tranter auter decisivamain dal fatg, sch'ins po crear infrastructuras turisticas modernas sco er products commercialisabels e cumpetitivs. Ultra da la promoziun d'infra- structuras (indrizz da transport e d'ennavar, implants da sport cun utilisaziun turistica, infrastructuras da congress, stabiliments da wellness pli gronds, ulteriuras infrastructuras turisticas e.u.v.) ha er la promoziun d'innovaziuns da products turistics ina impurtanza cen- trala, cunzunt er per rinforzar anc pli fitg il turissem da stad resp. il turissem da l'entir onn.

Offertas cumpetitivas da telefericas èn en bunamain tut las destinaziuns turisticas grischunas ils motors da svilup centrals, e quels duain vegnir rinforzads er vinavant. Per la promoziun d'indrizz da transport e d'ennavar stattan a disposiziun emprests cun tschains favuraivels en

il rom da la NPR. Ina promoziun cun contribuziuns à fonds perdu n'è betg pussaivla sur la NPR. Ils criteris per conceder emprests vegnan fixads per gronda part dal chantun sez, en il rom da las prescripziuns federalas. Ultra da la construcziun da novs implants sto l'attenziun vegnir drizzada cunzunt sin la renovaziun e sin l'ulteriur svilup d'implants da telefericas. Pensà vegni qua er ad innovaziuns da products en connex cun il turissem da stad u cun il turissem da l'entir onn. Talas innovaziuns pon gidar ad occupar meglier las capacitads da transport ed uschia a rinforzar la cumpetitivitad da la destinaziun.

Tar ils ulteriurs projects d'infrastructura turistics duai il chantun pudair pajar – en cas specifics – er vinavant contribuziuns chantunalas a projects da construcziun, complementarmain a la promoziun da la confederaziun en il rom da la NPR. Quai vala cunzunt per quels projects che na realiseschan nagins retgavs commercials, ch'èn dentant impurtants per l'economia regionala.

In element essenzial da la promoziun dal turissem è er la promoziun d'occurrentzas. Occurrentzas gidan a posiziunar strategicamain ed a commercialisar las destinaziuns. Tras ina promoziun sistematica duain giasts pussaivels vegnir rendids attents al Grischun. La concorrenza per la realisaziun d'occurrentzas attractivas cun ina preschientscha correspondentia da las medias è s'intensivada ils ultims onns.

Per pudair agir cun success en il context internaziunal e per manar novs giasts en il Grischun èsi indispensabel che la comercialisaziun e las destinaziuns hajan structuradas effizientas. Projects da marketing che cumpiglian pliras destinaziuns u organisaziuns turisticas, ma er projects, sco quai ch'els vegnan realisads en il rom da la refurma dal turissem grischun 2006-2013, gidan a consolidar ed a sviluppar vinavant sistematicamain il sistem turistic general "Grischun". Bleras sfidas actualas pon mo vegnir schliadas cun success, sche plirs partenaris e las organisaziuns per la gestiun da destinaziuns coopereschjan in cun l'auter. Perquai duai il chantun sustegnair activamain quest gener da projects.

3.5 Promoziun d'interpresas singulas (IPM)

Tras la globalisaziun dals martgads daventan las interpresas, il chapital e las forzas da lavur pli e pli mobils e vegnan spustads oz sin l'entir mund d'in lieu a l'auter. En consequenza da quest svilup daventan ils lieus sin l'entir mund pli transparents e pli cumparegliabels. Correspundentamain enconuschan las interpresas e cunzunt lur multiplicaturs (p.ex. biros fiduziars, societads da revisiun e da cussegliaziun) adina meglier las cundiziuns generalas dals differents lieus. Uschia examineschan las interpresas pli e pli savens lur decisiun per in tschert lieu e cumpareglian lur lieu cun auters lieus sin quest mund. Quai ha augmentà la concorrenza.

Sche interpresas da producziun ed interpresas da servetsch che stattan datiers da la producziun fan in'evaluaziun naziunala ed internaziunala dal lieu, èn tranter auter la grevezza fiscal, la disponibilitad da terren da construcziun e da persunal qualifitgà sco er en spezial la pussaivladad d'ina promoziun d'interpresas singulas da gronda impurtanza per ellas.

Malgrà la crisa da debits dals stadis resp. malgrà la crisa da l'economia da finanzas en il territori da l'euro èn las cundiziuns generalas economicas sa meglieradas ils ultims onns en la gronda part dals pajais da la UE en cumparegliaziun cun la Svizra. Las differenzas tranter la grevizza fiscala per interpresas èn sa sminuidas. La UE porscha plinavant vastas promoziuns d'interpresas singulas en uschenumnadas regiuns cun dischavantatgs economics. Latiers tutgan er parts da la Germania ed ils novs stadis commembers da la UE.

Er en Svizra han las promoziuns chantunalas da l'economia augmentà cuntinuadamain lur purschidas da servetsch ils ultims onns. Bliers chantuns enconuschan oz pussaivladads interessantas per optimar las taglias sco er promoziuns d'interpresas singulas.

Per ch'il Grischun haja er vinavant las medemas schanzas en la concorrenza d'obtegnair interpresas, applitgescha il chantun oz medemamain instruments ch'èn buns da gulivar eventuels dischavantatgs economics. Uschia po la ristga d'ina emigraziun almain vegnir reducida, e las schanzas da domiciliar novas interpresas pon vegnir augmentadas.

3.6 Ulterius mesiras

En la concorrenza globala che daventa pli e pli dura è il chantun Grischun dumandà d'augmentar sia attractivada sco lieu economic. Quai cun crear cundiziuns generalas che stimuleschan da far investiziuns e cun cumpensar dischavantatgs per motivs geografics cun agid d'instruments da promoziun adattads.

Da dador vegn il Grischun percepì en emprima lingia sco chantun turistic. Il Grischun n'appartegna betg als centers economics fermes da la Svizra, e sin plaun internaziunal n'è el strusch enconuscent sco lieu economic. En la concorrenza interchantunala ed internaziunala tranter ils lieus èsi perquai indispensabel da posiziunar il Grischun er sco lieu economic attractiv.

Tar la promoziun da l'economia locala appartegna er la tgira da contacts cun interpresas ch'èn gia domiciliadas en il Grischun, cunzunt cun interpresas orientadas a l'export. Questa tgira da las interpresas existentas è gist uschè impurtanta sco l'acquisiziun d'interpresas novas. Ils interess e basegns da questas interpresas duain vegnir percepids uschè baud sco pussaivel. Uschia survegn il chantun la pussaivladad da s'engaschar a temp per ils giavischs da questas interpresas, p.ex. tar l'evaluaziun da lieus per projects d'expansiun, uschia che quests projects vegnan realisads en il Grischun e betg ordaifer il chantun. Cumbain che las interpresas existentas vegnan tgiradas fin ussa surtut en moda reactiva, absorbescha questa tgira gia oz dapli resursas personalas che las novas domiciliaziuns.

4. Explicaziuns davart las singulas disposiziuns

I. DISPOSIZIUNS GENERALAS

Art. 1 Intent

L'artitgel davart l'intent serva a numnar ils motivs, pertge ch'ina lescha cun differentas mesiras da promoziun a favur dal svilup economic dastga in summa vegnir relaschada en il chantun, sco er a definir il rom, en il qual las disposiziuns che ston vegnir decretadas vegnan a sa mover. En la lescha na pon pia betg vegnir menziunadas mesiras da promoziun che n'èn betg en il cas da cuntanscher ils effects ch'èn descrits en las literas a fin d.

La finamira vertenta da garantir plazzas da lavur existentas e da stgaffir novas, vegn mantegnida. En emprima lingia è quai ina incumbensa da l'economia; il chantun po dentant cumpletar las stentas respectivas da l'economia. Ils effects da las mesiras da promoziun ch'èn vegnids recepids supplementarmain en la lescha èn: augmentar la cumpetitivad e la capacitat d'innovaziun dal Grischun sco piazza economica, mantegnair u engrondir la creaziun da valur en il chantun sco er reducir las disparitads interchantunalas ed internaziunalas. La reduziun da las disparitads è er ina finamira da la nova politica regiunala (NPR). Uschia sa laschan dal rest legitimar meglier las mesiras da promoziun concretas en il Grischun, e quai en vista ad in'applicaziun da la noziun europeica dals "agids statals" en la convenziun da commerzi liber tranter la Svizra e l'Uniun europeica (cf. chap. 2.1).

Per ils cas da promoziun tenor la lescha qua avant maun na vala la disposiziun da l'art. 42 al. 2 lit. a da la lescha da finanzas dal chantun Grischun (LFC; DG 710.100), ch'entra en vigur il 1. da december 2012, betg sco premissa. Tenor questa disposiziun stuessan vegnir resguardads adequatamain la capacitat finanziaria e l'agen interess da la retschavidra e dal retschavider, sch'igl exista ina libertad d'agir giuridica.

Art. 2 Principis da la promoziun

Alinea 1: La teoria da la basa d'export sco er il svilup duraivel da l'economia publica e dal spazi economic èn fixads sco principis per mintga promoziun en la lescha qua avant maun. Sch'i na vegn betg fixà explicitamain insatge auter en la lescha, po ina mesira da promoziun vegnir realisada mo, sch'ella ademplescha (en moda cumulativa) quests dus principis da la promoziun.

Igl è fixà en il dretg costituziunal ch'ils principis da la durabilitad vegnan resguardads (art. 84 al. 1 CC). En connex cun la politica per in svilup economic vegnan las trais dimensiuns "capacitad economica", "responsabladad ecologica" e "solidaritad sociala" consideradas en ina vista globala e resguardadas en moda adequata.

Alinea 2: Projects che vulan profitar da las mesiras da promoziun ston ademplir – ultra da las premissas da l'alea 1 – er la premissa che vegn numnada qua. Cun territoris intercommu-

nals èn manegiads cunzunt spazis funcziunals e spazis economics. Ultra da quai pon vegnir promovids mo projects che adempleschan l'intent da la lescha tenor l'artitgel 1.

En quest lieu stoi vegnir menziunà che – ultra da questas premissas da princip tenor ils alineas 1 e 2 – ston vegnir observadas ulteriuras premissas che pon esser cuntegnidas en la disposiziun da lescha che pertutga la singula mesira da promoziun concreta.

Art. 3 Instruments da promoziun

Alinea 1: Qua figureschan en ina resumaziun tut las mesiras ch'il chantun po prender e realisar per promover il svilup economic. En ils artitgels 4 fin 8 vegnan ellas descrittas pli detagliadamain. Da princip èsi pussaivel da cumbinar ils instruments da promoziun.

Alinea 2: Ultra da las mesiras chantunalas tenor l'alinea 1 duai il chantun realisar mesiras da promoziun da la confederaziun u dad organisaziuns internaziunals che han effects en il Grischun. En cas da las mesiras dal dretg federal sa tracti en spezial da talas da la nova politica regiunala (NPR) inclusiv da la collavuraziun transcunfinala en il rom dad interreg. L'alinea 2 furma pia tranter auter la basa per las prestaziuns chantunalas d'equivalenza complementaras a las contribuziuns federalas en il rom da la NPR inclusiv dal management regiunal. Il program da realisaziun chantunal tar la NPR (actualmain è en curs il segund program da realisaziun 2012 fin 2015) che sa basa sin la lescha federala davart la politica regiunala (CS 901.0) regla ils detagls.

Art. 4 Contribuziuns

Alinea 1: La noziun "contribuziuns" cumpiglia en il sboz da la LSE tant emprests sco er contribuziuns à fonds perdu. La concessiun da l'emprest dura da nov maximalmain 15 onns (dretg vertent: 10 onns), per pudair s'orientar en connex cun ils projects d'infrastructura a la pratica usitada sin il martgà.

Alinea 2: Contribuziuns, pia emprests e contribuziuns à fonds perdu, duain importar en tut maximalmain 25 pertschient dals custs resp. dal project. Resalvadas restan divergenzas en las disposiziuns spezialas davart las singulas mesiras da promoziun. En spezial vegnan fixadas autras limitas da contribuziun en connex cun il svilup regiunal (art. 16) en connex cun ils projects che cumpiglian pliras destinaziuns (art. 21) u en connex cun las contribuziuns a Grischun vacanzas (art. 22).

Alinea 3: Sut tschertas circumstanzas duain las limitas da contribuziun che vegnan fixadas en il sboz da la LSE pudair vegnir augmentadas fin al dubel. En l'execuziun duai questa pussaivladad vegnir applitgada en moda restrictiva. Per l'ina sa tracti da projects d'ina impurtanza extraordinaria per l'economia publica. Per l'autra pon quai esser projects che concernan las infrastructuras da svilup centralas da vischnancas u da regiuns e che permettian pia da mantegnair l'urbanisaziun decentrala. Da las vischnancas respectivas pon ins spetgar che ellas gidian er considerablmain – conform a lur pussaivladads – a finanziair quests projects, eventualmain er per cumpletter las contribuziuns da personas privatas. La finala duai esser

pussaivel da redublar las contribuziuns, sch'il project chaschuna effects en in territori cun pauc potenzial. Per determinar il territori cun pauc potenzial vegni sa basà sin in set d'indicaturs simplifitgà che sto vegnir actualisà regularmain; quest set d'indicaturs sa basa ferma-main sin ils indicaturs dal project "Spazis cun pauc potenzial dal Grischun – tractament da potenzials betg utilisads" (2005-2008). Il perimeter na duai dentant betg sa cumponer da singulas vischnancas, mabain da tscherts territoris en il senn da l'art. 2 al. 3 sboz da la LSE.

Art. 5 Participaziuns e commembranzas

Alinea 1: Participaziuns e commembranzas ad instituziuns ed ad organisaziuns duain esser pussaivlas. Instituziuns ed organisaziuns duain meglierar tras lur activitad las cundiziuns generalas per il svilup economic en il chantun. Sut instituziuns ed organisaziuns chapeschan ins per exempel federaziuns naziunalas u chantunalas, instituts da scola auta e da perscrutaziun u think tanks (vesair definiziun en l'aggiunta ed ulteriurs exempels sut las explicaziuns tar l'art. 26 al. 1).

Alinea 2: Il chantun duai ultra da quai er pudair sa participar ad IPM, dentant mo, sche quellas sveglian u mantegnan tras lur activitad ina valorisaziun supplementara en interpresas precedentas e posteriusas. Cun participaziuns da questa spezia duai dentant vegnir agì en moda fitg restrictiva. Tenor las finamiras dal sboz tar la LSE duai dar buns motivs per in tal agir. Imaginabla è per exempel ina participaziun che ha in connex direct cun l'utilisaziun da las resursas dal chantun (p.ex. aua da baiver, laina, crappa e.u.v.). Da menziunar èsi ch'i n'è betg previs da permetter ina participaziun che serva a garantir la cuntinuaziun d'ina IPM u che vala sco mesira per sanar ina tala. En l'ordinaziun regla la regenza ils detagls.

Art. 6 Acquistar proprietad fonsila

Sco descrit qua survart sut la cifra 3.1.2 duai il chantun avair a disposiziun avunda surfatschas commerziablas da differentas dimensiuns en lieus ch'èn strategicamain impurtants, per las pudair impunder a favur dal svilup economic resp. da l'utilisaziun economica. Perquai duai il chantun pudair acquistar proprietad fonsila. I po sa tractar da bains immobigliars e d'immobiglias che vegnan puspè appurtads al martgà en il senn d'ina revitalisaziun (midada d'utilisaziun da terren betg duvrà). Ils bains immobigliars pon p.ex. vegnir alienads ubain consegnads en il dretg da construcziun (eventualmain er en in'otra furma) ad interpresas da l'industria d'export u ad interpresas da turissem che vulan sa domiciliar u che vulan expandar. Cun questa mesira n'ha il chantun per regla betg l'intenziun da cuntanscher in gudogn tras l'acquist u tras la realienaziun da bains immobigliars.

L'acquisiziun duai vegnir fatga en stretga cooperaziun cun las vischnancas. En collavuraziun cun las vischnancas e cun las proprietarias ed ils proprietaris da bains immobigliars duain vegnir creadas las premissas da la planisaziun dal territori e las premissas contractualas per augmentar la disponibladad. Questas premissas pon er vegnir realisadas pir en connex cun in project concret.

Art. 7 Atgnas activitads

Ina mesira da promoziun èn er las atgnas activitads dal chantun e da l'uffizi cumpetent. Exempels èn l'elavuraziun da basas e da strategias precedentas, l'evaluaziun dals lieus, l'emprima cussegliaziun d'interpresas ubain l'eventuala surdada d'in premi da promoziun.

Art. 8 Garanzias supplementaras

Las IPM duain pudair vegnir sustegnidas cun garanzias supplementaras, sche las pussaivladads da l'associaziun da garanzia da la Svizra da l'ost a Son Gagl (OBTG) èn exauridas. Ina garanzia da la OBTG che stat a disposiziun mo per IPM importa maximalmain 500 000 francs, uschia che la garanzia supplementara dal chantun po importar maximalmain 250 000 francs. L'examinaziun e la realisaziun da las dumondas d'ina garanzia supplementara vegnan fatgas tras la OBTG e sa drizzan tenor ils criteris e tenor las directives da quella. Quests criteris e questas directives permettian da sanar il manaschi e da megliar la liquiditad. Perquai che da princip tut las IPM – cunzunt er ils manaschis da mastergrn da l'economia grischuna sco er ils manaschis da servetschs per il provediment da basa e la gastronomia/hotellaria – pon profitar d'ina garanzia da la OBTG, duain talas IPM vegnir en dumonda er per ina garanzia supplementara dal chantun. Pervia da quai vegni divergià qua sapien-tivamain da la teoria da la basa d'export.

Art. 9 Coordinaziun da las proceduras

Alinea 1: En il senn d'in spurtegl unic duai vegnir augmentada la qualitad dals servetschs envers interpresas che vulan sa domiciliar en il Grischun ed envers interpresas existentas. Las interpresas duain avair in unic post da contact che fa la coordinaziun tranter las proceduras internas e las proceduras da decisiun e che represchenta il chantun envers l'interpresa.

Alinea 2: Per pudair porscher in meglier sustegn ad investidras ed investiders sco er ad iniziantas ed iniziants da projects, vegnan projects extraordinaris che premettan l'integrasiun da differents secturs politics, coordinads tranter ils departaments. En quest connex duain vegnir regladas las finamiras, il proceder e l'integrasiun dals servetschs resp. da las collavuraturas e dals collavuratur necessaris. Exempels per projects organisads en ina moda sumeglianta èn ils projects da sustegn Lago Bianco, la zona d'industria San Vittore sco er la colliaziun dals territoris da skis Sedrun-Andermatt. Quest gener d'accompagnament dal project po vegnir applitgà mo per projects ch'èn d'ina impurtanza extraordinaria resp. ch'èn pertutgads da differents secturs politics e ch'èn uschia fitg complexs.

II. INNOVAZIUN

Art. 11 Projects innovativs

Alinea 1: Il chantun po promover projects per perscrutar e per sviluppar novs products, novs process e novs servetschs da tut ils secturs economics. La premissa tenor l'art. 2 al. 1 e 2 è

ch'il princips da la teoria da la basa d'export e da la durabilitad vegnian observads, plinavant ch'in tal project saja da gronda impurtanza per l'economia publica e la finala che quel possa chaschunar effects en il senn da l'art. 1, vul dir effects che correspundan als princips da questa lescha. Quai corresponda dal rest er a la pratica vertenta. Sco instruments da promozion vegnan en dumonda qua en spezial contribuziuns u atgnas activitads. Sut il titel "perscrutaziun e svilup da products e da servetschs" è vegnids promovids en il passà p.ex. ils projects SvizraMobila u la senda da viandar dals Gualsers.

Alinea 2: Ultra da quai po il chantun finanziar complementarmain projects innovativs da perscrutaziun e da svilup che vegnan promovids da la confederaziun, e quai sur in program da l'Uniun europeica ubain d'ina outra organisaziun.

Art. 12 Raits da cumpetenzza

Promover u furmar raits da cumpetenzza chantunalas u naziunalas (clusters) duai rinforzar la forza innovativa d'interpresas. Per quest intent vegni dentant premess ch'i na sa tractia betg da spirs projects da cooperaziun tranter manaschis, mabain che – en il senn d'in cluster – instituziuns appartegnentas (p.ex. instituziuns da furmaziun) coopereschian per concepìr u per manar il cluster, pia che la chaussa cumpiglia differents secturs politics. Tals clusters pon vegnir etablids er en moda ch'els cumpiglian plirs chantuns.

Art. 13 Tecnologia e perscrutaziun

Alineas 1 e 2: Per promover il transfer da savida e da tecnologia (TST) sco er per sviluppar las enconuschentschas duai il chantun pajar sco fin ussa contribuziuns a favur da la scola e da la furmaziun supplementara orientada al project. Ultra da quai po el promover projects correspondentes en il rom da la strategia federala. La confederaziun resguarda il TST sco ina mesira che sto vegnir organisada en moda ch'ella cumpiglia plirs chantuns (p.ex. en la Svizra orientala), ed ella vul cuntanscher ina francaziun regionala al lieu (proposta da bottom-up). Promovids vegnan cunzunt ils posts da TST, il coaching d'interpresas, la constituziun e l'extensiun da cellas innovativas u da raits tematicas.

Alinea 3: Schecs d'innovaziun duain sustegnair interpresas che laschan valitar, cussegliar u sviluppar vinavant lur ideas innovativas en collavuraziun cun ina scola auta u cun ina instituziun (p.ex. CSEM, Fraunhofer). Per regla stattan ils meds finansials a disposiziun a quella scola auta u a quella instituziun, cun la quala l'interpresa emprova da collavurar en il senn dal transfer da savida e da tecnologia. Ils schecs d'innovaziun èn da princip contribuziuns à fonds perdu che pon vegnir pajads sut tschertas circumstanzas. Lur import è limità a 10 000 francs. La regenza vegn a reglar en l'ordinaziun ils detagls concernent ils schecs d'innovaziun.

Alinea 4: La pussaivladad da promover instituziuns da perscrutaziun vegn menziunada spezialmain. I sa tracta qua da quellas instituziuns da perscrutaziun che n'han betg ina relaziun directa cun la scienza resp. che na stattan betg en relaziun cun ina instituziun chantunala da

scienza. La promoziun qua avant maun na pertutga pia betg il sector da furmaziun. Sco instruments da promoziun vegnan en dumonda cunzunt contribuziuns e participaziuns. Las suandantas instituziuns da perscrutaziun survegnan oz contribuziuns sur la LSE: la AO Foundation, l'institut svizzer da retschertgas davart allergias ed asma (ISRA), il center svizzer d'electronica e da microtecnologia (CSEM), l'observatori fisical-meteorologic a Tavau/ center mundial da radiaziun (OFMT/CMR) sco er il Global Risk Forum a Tavau.

Art. 14 Fundaziun per innovaziun, svilup e perscrutaziun

La fundaziun vegn manada vinavant. Il chantun duai examinar in augment dal chapital da fundaziun, sche quel stuess crudar sut 5 milliuns francs. La repartiziun da las incumbensas vertenta tranter l'activitad dal chantun e quella da la fundaziun per innovaziun, svilup e perscrutaziun (fundaziun per innovaziun) na duai dal rest betg vegnir midada cun la LSE.

III. VISCHNANCAS E SVILUP REGIONAL

Art. 15 Vischnancas

Quest artitgel è la basa per promover projects da vischnancas che na pertutgan betg in'otra disposiziun. L'atgna iniziativa ed – en il rom da las pussaivladads – in engaschament material u finanziar da las vischnancas vegn premiss qua. Infrastructuras turisticas da basa betg commercialas u auters projects da caracter precumpetitiv pon esser exempels per quai, en moda ch'i vala er qua il princip da la teoria da la basa d'export (tar projects precumpetitivs almain indirectamain; quests projects pon numnadamain gidar a stgaffir plazzas da lavur ed a crear valor).

En spezial duain pudair vegnir sustegnidas er vischnancas che investeschan en il svilup da centers, sco p.ex. en ina zona d'industria surcommunala. D'observar èsi che la teoria da la basa d'export vala er qua, q.v.d. l'effect dals projects duai avair ina relaziun orientada a l'export. Ils scleriments preliminaris areguard il svilup da l'economia locala duain ultra da quai vegnir promovids tras l'art. 27, per cunfinar quai da quest artitgel.

Art. 16 Svilup regiunal

Alinea 1: Qua vegni fixà ch'il chantun sto promover il svilup regiunal. Actualmain sa concentrescha questa promoziun dentant sin la nova politica regionala (NPR). Ma complementarment a quai sto il chantun prender eventualas mesiras. Pussaivlas èn p.ex. contribuziuns complementaras a las contribuziuns federalas e chantunalas che derivan dal sector agricul e che van a favur da projects per il svilup regiunal (PSR).

Alinea 2: Questa disposiziun serva cunzunt sco basa per la finanziaziun dal management regiunal (pia da las plazzas da las sviluppadras e dals sviluppaders regionalis). Ina finanziaziun duai dentant esser pussaivla mo, sch'il management regiunal vegn chapì sco part dal svilup

regional da las organisaziuns regionalas che observan uschia lur responsabladad en quest sector.

IV. TURISSEM

Art. 17 Alloschament

La promoziun da projects d'alloschament, en spezial sco complettaziun a las mesiras da la societad svizra da credit d'hotel (SCH), vegn ad avair en il futur in gronda impurtanza. Il chantun duai perquai avair la pussaivladad da pudair sustegnair l'economia d'alloschament cun tut las mesiras da promoziun en il senn da l'art. 3. Per contribuziuns a projects d'infrastructura valan conform a la strategia chantunala ulteriuras premissas (che ston vegnir ademplitas en moda cumulativa). Il focus è mess qua sin in augment da la qualitat e sin in rinforz da la destinaziun, che resguardan ils svilups ils pli novs en connex cun la realisaziun da las mesiras accompagnantas a l'iniziativa cunter las abitaziuns secundaras. Cun meds finanziaus chantunals duain pudair vegnir sustegnids projects d'hotellaria, per complettar la finanziaziun SCH. Quai èn per exempel projects d'hotellaria che auzan in manaschi da 3 stailas ad in manaschi da 4 stailas u che prevesan ina stretga cooperaziun tranter plirs manaschis d'hotellaria cun ina posiziun sumeglianta en in lieu da turissem u en ina regiun da vacanzas. Quai fa nascher capacitads commercialas resp. cumpetitivas.

Art. 18 Infrastructura da telefericas

Ils projects da las interpresas da telefericas – sco la renovaziun dals stabiliments da transport e l'installaziun dals indrizzs d'ennavar – vegnan promovids vinavant cun agid dals emprests da la NPR. La disposiziun qua avant maun stgaffescha ina libertad d'agir supplementara per promover las interpresas da telefericas, sch'i sa tracta da stabiliments e da products novs che ston vegnir svilupads vinavant u ch'èn regenerabels e ch'èn impurtants cunzunt per in'utilisaziun durant l'entir onn.

Art. 19 Autras infrastructuras turisticas

Supplementarmain a las infrastructuras turisticas che vegnan menziunadas en ils art. 18 fin 20 duain sco enfin ussa pudair vegnir sustegnids cun contribuziuns er auters projects d'infrastructura ch'èn relevants per il turissem. En il passà èn per exempel vegnids sustegnids cun contribuziuns chantunalas il center da congress a Tavau, la piazza da divertiment "Madriland" ubain l'emprima senda enferrada dal Grischun a la Sulzfluh.

Art. 20 Occurrenz

La promoziun d'occurrenz duai esser pussaivla tenor il sboz da la LSE. Las occurrenz ston far reclama per il chantun. Il focus è mess anc adina sin occurrenz che pertutgan las disciplinas da sport centralas (sport da naiv e sport da glatsch, bike e curre e.u.v.) ubain ch'èn d'ina impurtanza speziala per il Grischun.

Art. 21 Projects che cumpiglian pliras destinaziuns

Igl è impurtant ch'il chantun possia promover projects da marketing che cumpiglian pliras destinaziuns e ch'èn d'interess surregiunal cun contribuziuns fin a 50 % dals custs. Sco exempel po vegnir numnà in concept communabel da duas destinaziuns – eventualmain cun il sustegn d'ulteriurs purschiders turistics – per sa preschentar sin novs martgads.

Art. 22 Grischun vacanzas

L'organisaziun da marketing chantunala Grischun vacanzas vegn alimentada vinavant cun meds finanzials dal chantun, e quai sin fundament d'ina cunvegna da prestaziun. La disposiziun da lescha na duai betg vegnir adattada envers la LSE vertenta. Ils cuntegns da la cunvegna da prestaziun da plirs onns vegnan fixads tranter il chantun e Grischun vacanzas. Per quest intent vegnan resguardads il svilup en il rom da la repartiziun da las incumbensas dal turissem grischun, las enconuschientschas las pli novas davart il Grischun sco sistem general turistic sco er las sfidas futuras en la preschentaziun sin il martgà (incl. e-business).

V. COMMERZI, INDUSTRIA E MASTERGN

Art. 23 Avertura da martgads a l'exteriur

Il chantun po sustegnair las stentas d'internazionalisaziun dad IPM. Quai vala per l'ina per IPM che daventan activas per l'emprima giada a l'exteriur, e per l'autra per talas che vulan avrir in nov spazi economic. L'avertura da novs spazis economics – er en collavuraziun cun la Osec – signifitgescha che las interpresas extendan il martgà da vendita sin ulteriurs continents ubain entaifer l'Europa, sin il spazi economic da l'Europa da l'ost. Quai fiss p.ex. il cas, sche l'interpresa daventass da nov activa en l'Asia, en l'Africa, en l'Australia u en l'America ubain sch'ella vuless extender ses martgà da vendita sin ils novs stadis da la UE en l'Europa da l'ost sco er sin auters pajais dal Balcan.

Art. 24 Extensiun e domiciliaziun

Questa norma cumpiglia la disposiziun centrala areguard la promoziun da singulas IPM. Cun agid da contribuziuns duai – sco enfin ussa – per l'ina vegnir promovida l'extensiun dad IPM existentas e per l'autra la fundaziun da novas IPM. Sco extensiun vegnan chapids p.ex. ils edificis necessaris e las investiziuns necessarias sin fundament d'ina amplificaziun da l'activitad sin in nov champ ubain l'avertura da novas branschas; las investiziuns (substitutivas) ch'èn necessarias per il manaschi e che na midan betg l'activitad da la IPM, na vegnan betg sustegnidas. Meds finanzials da promoziun vegnan concedids mo en il rom da la teoria da la basa d'export. Ils exempels dals ultims onns èn stads projects cun in grond grad da concretisaziun e correspudentamain cun gronds custs d'investiziun.

VI. ULTERIURAS MESIRAS

Art. 25 Implants da sport

Il sustegn dals projects en il rom dal concept per implants da sport d'importanza naziunala (CISIN) sco er en il rom dal concept per implants da sport d'importanza chantunala (CISIC) duai cuntinuar sco enfin ussa.

Art. 26 Instituziuns ed organisaziuns

Alinea 1: Il chantun po sustegnair instituziuns ed organisaziuns che cuntanschan – cun lur activitads – effects en il senn dal svilup economic chantunal resp. che han tranter auter la finamira da meglierar las cundiziuns generalas per il svilup economic d'interpresas, da branschas, da vischnancas u da regiuns en il chantun. Quai po el far cun tut ils instruments da promoziun che vegnan mess a disposiziun en il sboz da la LSE (q.v.d. tenor l'art. 3 cun contribuziuns, cun commembranzas e cun participaziuns u cun atgnas activitads). Sco exempels per la promoziun actuala pon vegnir menziunadas las commembranzas resp. las participaziuns a la chombra da commerzi Svizra/Germania, a la Greater Zurich Area (GZA), a Svizra turissem, a la federaziun svizra dal turissem, a l'uniun da promoziun da l'universitad da Son Gagl sco er al circul per promover la politica economica da la SATE a Cuir e plinavant las contribuziuns p.ex. a la Osec, al center dad IPM u al forum economic dal Grischun.

Art. 27 Svilup da l'economia locala

Alinea 1: Il chantun po promover vinavant projects che gidan a sviluppar l'economia locala. I sa tracta da princip da sviluppar concepts cumplessivs, sin basa dals quals pon vegnir installadas infrastructures che favuriseschan il svilup economic da la regiun. Sviluppar en moda activa l'economia locala duai pia gidar a rinforzar a lunga vista ils facturs da l'economia locala u ad accompagnar ina midada da structura. Exempels dals ultims onns èn ils concepts da svilup da l'economia locala Pany e Bravuogn ubain la piazza aviatica da Samedan.

Alinea 2: Cun questa disposiziun duai vegnir creada ina basa impurtanta che permetta da dar impuls e da realisar projects da refurma pli cumplessivs, ils quals megliereschan las cundiziuns generalas per il svilup economic. Las branschas economicas u las regiuns respectivas ch'èn pertutgadas duain – tenor las finamiras dal sboz da la LSE – vegnir rinforzadas tras in tal project che basegna per regla in temp pli lung per al realisar. Sco exempel dals ultims onns vala il project "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun". Cun ina clera repartiziun da las incumbensas, cun la concentraziun da las structures, cun l'orientaziun dal marketing a l'acquisiziun da novs giasts e cun ina finanziaziun segira ha la refurma dal turissem grischun la finamira da render pli competitiv il turissem grischun sin plaun internaziunal.

Art. 28 Promoziun da l'economia locala

Alinea 1: Qua vegn il chantun obligà da sustegnai – tras ils instruments da promoziun necessaris – la promoziun da l'economia locala dal Grischun sco piazza economica e sco domicil e da promover sez l'economia locala cun atgnas activitads. Las activitads da promoziun duain vegnir rinforzadas ed extendidas cunzunt tras in'ulteriura amplificaziun da la rait a multiplicaturs sco er tras ina integraziun pli intensiva dal chantun en las plattafurmas existentas. En quest connex vegnan sustegnids er singuls projects da terzas persunas sco per exempel las activitads operativas da la GZA u projects da la Osec. Tut las mesiras extrachantunales (p.ex. preschentaziun a l'exposiziun mundiala a Milaun 2015) pon vegnir promovidas resp. sustegnidas grazia a quest artigel. Er produczions che fan reclama per il chantun (p.ex. films e.u.v.) duain pudair vegnir promovidas grazia a quest artigel.

Igl è er impurtant da mantegnair il dumber da las interpresas existentas en il chantun. Ils interess ed ils basegns da questas interpresas pon pia vegnir percepids ad ura, uschia ch'il chantun è bun da s'engaschar a temp per ils interess da l'interpresa, p.ex. cun evaluar l'economia locala per projects d'expansiun. La finamira è quella, che tals projects vegnian realisads en il Grischun e betg ordaifer il chantun.

Art. 29 Marca regiunala

Alinea 1: Actualmain è il chantun il possessur da la marca "graubünden". Cun questa disposiziun vegn il chantun obligà da manar in'atgna marca regiunala. Manar la marca regiunala vul dir surpigliar activitads sco tgirar la marca, proteger la marca sco er sviluppar vinavant la marca. Il chantun ha la pussaivladad da surdar las incumbensas respectivas a terzas persunas. Quai vegn fatg oz cun surdar la gestiun da la marca a Grischun vacanzas.

Alinea 2: I duain pudair vegnir sustegnids cun contribuziuns considerablas er projects da terzas persunas, che rendan directamain u indirectamain enconuschenta la marca ubain che la sviluppan vinavant. In exempel per quai è il project current per lantschar la marca "Enavant Grischun". Sin fundament da la pratica vertenta e da l'experientscha d'enfin ussa impurtant qua las contribuziuns fin ad 80 pertschient dals custs.

Alinea 3: Da nov duain las instituziuns che retiran contribuziuns pudair vegnir obligadas d'utilisar la marca "graubünden" cun cleras finamiras, e quai tras ina cundiziun u tras ina pretenziun. Quai pertutga spezialmain occurrenzias u projects che han ina recepziun directa ed attractiva. Ina preschientscha pli intensiva da la marca augmenta il grad da renconuschientscha da tut las purschidas, gida a rinforzar l'entir l'image ed augmenta uschia l'attractividad da la regiun.

Art. 30 Cooperaziuns

Cooperaziuns intermanaschialas servan per regla a meglierar la competitividad. Ellas pon vegnir promovidas per tut ils secturs economics dal chantun. Quai vala pia er per projects intermanaschials da l'economia grischuna. Exempels èn ina preschentaziun comunabla sin

il martgà da plirs manaschis da mastergn cun ina posiziun sumeglianta, l'installaziun d'ina plattafurma per emprendistas ed emprendists da differents manaschis da la medema branscha ubain la realisaziun da seminaris communabels da differentas partenarias e differents partenaris.

Art. 31 Studis e concepts

Ils studis ed ils concepts furman per il solit ina basa per preparar decisiuns fundadas davart projects u per realisar strategias da projects. Correspundentamain pon – sco enfin ussa – vegnir sustegnids studis e concepts cun contribuziuns.

Art. 32 Tecnologias d'infurmaziun e da comunicaziun

Las contribuziuns duain pudair vegnir pajadas a projects che procuran per in'avertura che corresponda resp. ch'è orientada meglier als basegns d'interpresas cun tecnologias d'infurmaziun e da comunicaziun. Ins po pensar p.ex. a l'avertura cun fibras da vaider resp. cun bindel lad. Igl è impurtant ch'i duain vegnir promovids per regla mo projects intermanaschials, pia mo tals, als quals èn participadas pliras interpresas.

VIII. DISPOSIZIUNS FINALAS

Art. 35 Novas colliaziuns da traffic

Questa disposiziun vegn surpigliada senza midadas da la LSE vertenta (cun excepziun da la limitaziun en l'alineia 4). Ella è vegnida introducida cun la revisiun parziala da la LSE l'onn 2006. A questa chaschun èn vegnids mess a disposiziun ils meds finansials da l'agio da la banca chantunala grischuna (BCG) da 10 milliuns francs per planisar novas colliaziuns da traffic en il Grischun e cun il territori alpin che cunfinescha cun il Grischun. I po vegnir renvià a la missiva 19/2006-2007. Tematicamain tutgass questa disposiziun dentant en la lescha chantunala davart il traffic public ed en la lescha chantunala davart las vias. Per ch'igl existia vinavant ina basa giuridica per promover novas colliaziuns da traffic en il rom dal project descrit, figurescha ella en il sboz da la LSE, dentant – perquai ch'il project è limità fin la fin da l'onn 2017 – sut las disposiziuns finalas.

5. Consequenzas finansialas e persunalas

5.1 Consequenzas finansialas

La revisiun totala qua avant maun duai cuntentar las novas sfidas dals conturns. Necessarias èn mesiras da sustegn per augmentar la cumpetitivitad dal Grischun sco lieu d'abitar e sco piazza economica. Plinavant daventan las proceduras pli e pli complexas, las pretenziuns da las investidras pussaivlas e dals investiders pussaivels s'augmentan e las structuras pitschnas dal chantun Grischun pretendan er in resguard particular. I vul servetschs

chantunals precumpetitivs per realisar projects ch'empermettan in success. En la cumparegliaziun naziunala ed internaziunala fa il chantun Grischun ina politica economica activa cun ils meds che al stattan a disposiziun.

Da princip na duai la revisiun totala betg schlucclar la pratica da promoziun. Las pretensiuns envers projects ch'èn degns da vegnir promovids restan sapientivamain grondas. Uschia restan p.ex. contribuziuns a favur da la sanaziun finanziaria d'interpresas vinavant exclusas. Las mesiras da promoziun na duain er betg avair per consequenza che rectificaziuns da structura sin il martgà vegnan retardadas u schizunt impedidas. Adattaziuns parzialas ed ina focussaziun pli intensiva ston vegnir chapidas sco consequenza da las sfidas descrittas, p.ex. en quellas regiuns, nua ch'ils instruments da la NPR mussan memia paucs effects.

Il rom da quellas mesiras da promoziun che pon vegnir realisadas dependa essenzialmain da las resursas finanzialas e persunalas che stattan a disposiziun. Il sboz da la LSE na prevesa betg mo d'intensivar ils instruments vertents, mabain er novas mesiras en spezial en il sector da l'alloschament e da l'innovaziun (vischnancas, garantias supplementaras). Il cussegl grond vegn a fixar annualmain il budget correspondent. Resursas finanzialas e persunalas supplementaras (cf. latiers cifra 5.2) per realisar mesiras avessan pia consequenzas per il budget e per il plan da finanzas.

En quest lieu èsi da render attent a la gulivaziun da finanzas chantunala. Tut las mesiras da promoziun dal sboz da la LSE, en spezial er talas che pertutgan las vischnancas, n'han nagin connex cun la nova gulivaziun da finanzas chantunala ubain cun la gulivaziun da finanzas chantunala prevista da nov e n'han er betg ina influenza sin quellas.

5.2 Consequenzas persunalas

Sectur spezial "Svilup da l'industria locala" (oz 200 pertschients da plazzas)

Ils custs da persunal per l'assistenza d'investidras e d'investiders sco er per l'accompagnament da domiciliaziuns è s'augmentà ils ultims onns. En il sboz da la LSE èn previsas differents mesiras (acquist da proprietad fonsila, garantias supplementaras, transfer da savida e da tecnologia) che chaschunan custs supplementars. I vegn partì dal fatg che per dumnar questa sfida sajan necessaris 50 pertschients da plazzas supplementars (corresponda a ca. 75 000 francs).

Per coordinar las proceduras (spurtegl unic) dovri medemamain ulteriuras resursas. Ultra da quai duai vegnir intensivada la promoziun da l'economia locala ed extendida l'assistenza da las interpresas domiciliadas. Per ademplir questas incumbensas en ina moda che corresponda a las aspettative èsi da quintar cun ulteriurs 100 pertschients da plazzas, pia cun ca. 150 000 francs.

Sectur spezial "Turissem" (oz ca. 250 pertschients da plazzas)

En il turissem duai cunzunt vegnir amplifitgada la promoziun d'alloschaments. La collavuraziun cun las investidras potenzialas ed ils investiders potenzials, cun las partenarias ed ils partenaris da finanziaziun e cun las vischnancas da staziunament dovra – tenor experientschas – blier temp. Da nov vegnan sustegnids er projects da marketing che cumpiglian pliras destinaziuns. Medemamain duain vegnir iniziads e promovids pli e pli blers projects innovativs er en il turissem. La finala vegni parti dal fatg ch'ils custs per l'elavuraziun da las dumondas a favur d'occurrentas vegnian a s'augmentar. En tut vegnan duvrads probablmain ca. ulteriurs 100 pertschients da plazzas (ca. 150 000 francs) per dumagnar questas incumbensas supplementaras.

Sectur spezial "Svilup regiunal" (oz 300 pertschients da plazzas)

La realisaziun da la NPR pretenda oz relativamain blier temp dal chantun. En il sboz da la LSE èsi previs ch'il chantun duaja daventar sez pli activ en quellas regions, nua che la NPR na po oz betg cuntanscher l'effect giavischè. Ultra da quai duain vegnir sustegnids pli fitg projects da vischnancas, cunzunt dal sectur precumpetitiv. Per tut quests custs supplementars ston ins far quint cun ulteriurs 50 pertschients da plazzas (ca. 75 000 francs).

6. Valitaziun da las consequenzas da la regulaziun (VCR)

Da la VCR poi vegnir desisti, perquai che la lescha qua avant maun na regla betg l'activitad u la libertad d'agir da las IPM e perquai ch'i na resultan pia naginas obligaziuns administrativas per las IPM. Plitost metta la lescha a disposiziun meds e mesiras da promoziun. Il sboz da la LSE regla l'applicaziun da questas mesiras, q.v.d. i vegn fatga ina regulaziun envers il chantun. Questa regulaziun na pertutga natiralmain betg las IPM en moda obligatorica. Exceptà da quai è sa chapescha la situaziun, en la quala ina IPM fa (voluntarmain) ina dumonda da survegnir meds da promoziun. Per quest intent sto ina IPM furnir ina tscherta prestaziun. Quai è inevitabel, perquai che autramain na pudessan ils meds da promoziun betg vegnir impundids conform a las prescripziuns da la lescha. Ord vista da l'economia privata è la realisaziun d'in project dentant colliada cun gronds custs administrativs. Ma quels na vegnan betg chaschunads tras il sboz da la LSE, mabain tras regulaziuns d'auters secturs e d'auters stgalims. Tenor il sboz da la LSE vegni empruvà da cuntanscher qua ina facilitaziun tras obligaziuns da coordinaziun explicitas entaifer il chantun. Ils custs administrativs duain restar uschè bass sco pussaivel er en connex cun dumondas. Ultra da quai duain las IPM survegnir – en il rom da lur dumondas – ils megliers servetschs pussaivels. Il chavazzin en chausa è il spurtegl unic.

Noziuns

La revisiun totala sa basa sin las suandantas noziuns.

Infrastructura da svilup

Cuntrari a las infrastructuras da basa che sa drizzan exclusivamain a la meglieraziun da l'attractividad da viver e d'abitar (p.ex. chasa da scola, negozi en il vitg e chaussas sumegliantas) è centrala per l'infrastructura da svilup l'orientaziun a la creaziun da valor che serva ad augmentar l'attractividad da l'economia locala (p.ex. infrastructuras turisticas).

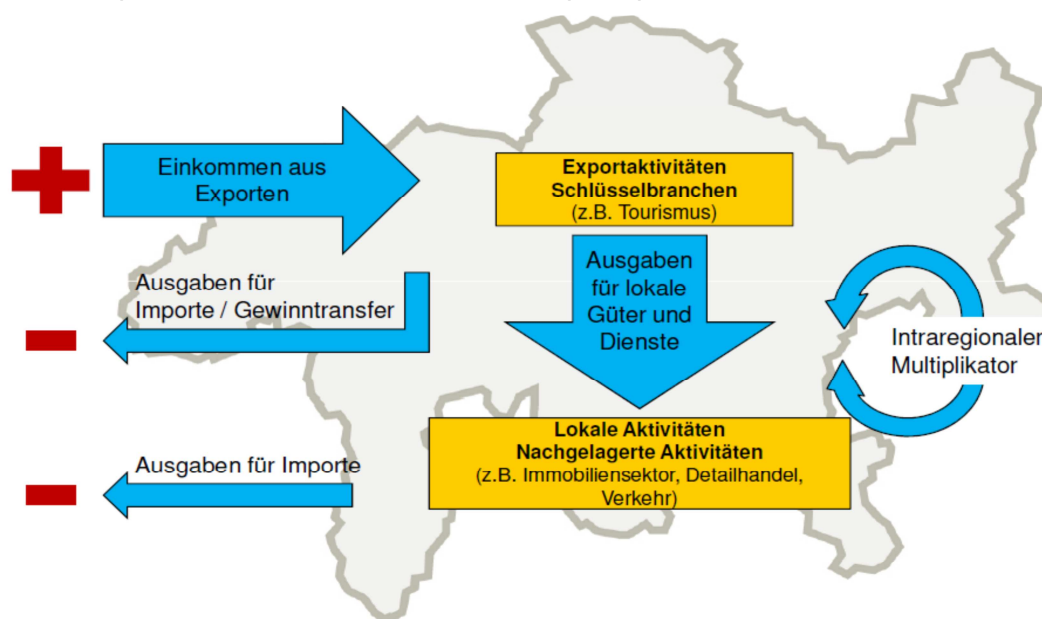
Teoria da la basa d'export

Da princip datti differentas pussaivladads per augmentar la creaziun da valor d'ina regiun:

- La capaciad da cumpra da las consumentas e dals consuments è liada pli fitg als products da l'atgna regiun (substituziun da l'import)
- Ina collavuraziun pli stretga dals manaschis, per entretschar prestaziuns preliminaras e per cuntanscher effects da scala
- In augment da la vendita ordaifer la regiun (quota d'export pli gronda)

La teoria da la basa d'export sa basa sin la supposiziun che la creschientscha economica d'ina regiun dependia en moda decisiva dal svilup da ses exports da bains e da servetschs. La teoria parta dal fatg che l'economia d'ina regiun saja dividida en in sector da basa orientà a l'export ed en in sector che cuntenta la dumonda interna.

Mo il sector da basa orientà a l'export maina entradas en la regiun – las entradas dal sector intern dependan indirectamain er dal svilup dals exports da bains e da servetschs. La grafica qua sutvart preschenta ils currents d'entradas principalas tenor la teoria da la basa d'export.

Quelle: Amt für Wirtschaft und Tourismus GR

Per la cunfinaziun dal sector orientà a l'export cun il martgà intern è ins dependent en la pratica da valitaziuns, perquai ch'i n'è betg pussaivel da separar cleramain ils secturs. Bliers bains vegnan tant vendids en la regiun sco er exportads. La teoria da la basa d'export è

suttamessa ad ina retscha da restricziuns; uschia na vegn betg declarada la dumonda da l'export sco in criteri central, medemamain na vegn la vart da las purschidas betg resguardada sco exaurida.

Tuttina è questa teoria adattada per declerar il svilup economic en spazis economics pitschens sco il Grischun, nua che la dumonda intraregiunala en las branschas grondas è d'ina impurtanza secundara e nua ch'ils facturs da creschientscha èn d'ina impurtanza subordinada pervia dal ferm entretschament cun il commerzi exteriur. In impuls dal svilup economic che sa basa sin il sector da basa orientà a l'export è pli effectiv che la promoziun directa dal martgà intern, sche la purschida è sufficiente. Il criteri da l'export è per exempel er in criteri da selecziun per promover las mesiras da la politica regiunala da la confederaziun (art. 4 dal conclus federal davart la fixaziun dal program da plirs onns da la confederaziun 2008 fin 2015 per finanziar la NPR).

Ina pitschna economia publica regiunala sco il Grischun importescha ina gronda part dals bains e dals servetschs – teoreticamain fa in regress dals imports (resp. lur substituziun cun bains e cun servetschs che vegnan producids en la regiun) il medem effect economic sco in augment dals exports. La promoziun d'in project cun l'effect d'ina substituziun dals imports na vegn perquai betg excludida en la lescha.

Innovaziun

Innovaziun da products: Introducir sin il martgà in product (bain u servetsch) ch'è nov u ch'è vegnì meglierà fermamain. Ina innovaziun da products resulta, sche nova savida u novas tecnologias vegnan utilisadas ubain sche veglia savida vegn cumbinada cun veglias tecnologias.

Innovaziun da process u da proceduras: Applicaziun da metodos da produenziun u da furniziun novas u fermamain meglieradas.

Innovaziun dal marketing: Midadas considerablas dal design, da l'emballadi, dal plazzament (chanals da vendita), da la reclama u dal pretsch d'in product. Questas innovaziuns han la finamira da cuntentar meglier ils basegns da la clientella, d'avrir novs martgads u da sa posiziunar da nov sin ils martgads per pudair la finala augmentar la svieuta.

Innovaziun organisatorica: Realisaziun d'ina nova pratica organisatorica cun la finamira da reducir ils custs (p.ex. custs administrativs), per augmentar la cuntentientscha a la piazza da lavur ubain per survegnir access a savida zuppada.

Instituziuns ed organisaziuns

La noziun d'ina instituziun cumpiglia in institut social, statal u ecclesiastic; la noziun d'ina organisaziun designescha in'uniun, in'associaziun, ina communitad u ina societad.

Il sboz da la LSE chapescha sut las noziuns d'instituziuns e d'organisaziuns uniuns, federaziuns, cuminanzas d'interess (societads simplas) ubain er societads senza activitad da l'economia da martgà, pia betg interpresas commercialas, da fabricaziun u auters manaschis

manads tenor principals commercialis (che han dentant la furma giuridica d'ina societad commerciala). Exempels èn instituts da perscrutaziun, federaziuns d'interpresa, think tanks sco il forum economic dal Grischun, la Greater Zurich Area, uniuns da promoziun, chombras da commerzi u federaziuns da tetg nazionalas.

Betg sco instituziuns e sco organisaziuns – mabain sco interpresas – valan da princip firmas che vulan cuntanscher in gudogn e che cuntanschan in gudogn cun interpresas da commerzi u da fabricaziun, cun in auter manaschi commercial u cun in manaschi manual, pia ch'exequeschan in'activitad en l'economia da martgà.

Interpresas pitschnas e mesaunas (IPM)

En Svizra na datti betg ina definiziun uffiziala da las IPM. Las spezialistas ed ils spezialists utiliseschan savens plirs criteris, tranter auter il dumber da persunas occupadas u la svieuta annuala. En tscherts cas vegni precisà ch'ina IPM stoppia esser independenta, q.v.d. ch'ella na dastgia betg vegnir controllada d'ina interpresa gronda. Per publicaziuns statisticas utilisescha la Svizra quasi adina las valurs minimalas da l'Uniun europeica che resguarda interpresas cun fin a 249 persunas occupadas sco IPM.

En il sboz da la LSE vegnan pia designadas sco IPM tut las interpresas che han main che 250 persunas occupadas e ch'èn interpresas ch'exequeschan in'activitad en l'economia da martgà. Quai correspunda de facto a la pratica en Svizra.

Management regional

Il management regional vegn chapì sco iniziaziun orientada a la realisaziun e sco cuntinuaaziun da process da svilup regional orientads interdisciplinarmain. El vegn exequì da persunal qualifitgà sin basa da las ideas da svilup da las acturas e dals acturs regionalis e resguardond las cundiziuns generalas externas. Il management regional iniziescha, coordinescha, organisescha e concepescha process (mesiras, projects) a favur dal svilup economic da la regiun.

Project precumpetitiv

Dal sector precumpetitiv fan part per regla activitads da perscrutaziun e da svilup, la cumpilaziun da las basas concepziunalas u l'optimaziun da las premissas economicas localas lomas e diras. Savens na vegnan talas activitads betg surpigliadas u vegnan surpigliadas mo per part da las interpresas che stattan en concorrenza, perquai ch'ellas vegnan resguardadas sco sch'ellas faschessan part da la qualidad generala da l'economia locala e da las cundiziuns generalas regionalas.